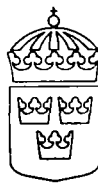

Regeringens skrivelse

1990/91:101

om ILOs konvention om ursprungsfolk och
stamfolk i självstyrande länder

Skr.
1990/91:101

Regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 20 december 1990.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Mona Sahlin

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Regeringen förelägger riksdagen ILOs konvention (nr 169) om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder i enlighet med vad som föreskrivs i ILOs stadga.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 20 december 1990

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Engström, Hjelm-Wallén, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Freivalds, Wallström, Löow, Persson, Molin, Sahlin, Larsson, Åsbrink

Föredragande: statsrådet Sahlin

Skrivelse om ILOs konvention om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder

1 Inledning

Genom sin anslutning till Nationernas förbund år 1920 inträdde Sverige som medlem av Internationella arbetsorganisationen (ILO).

ILOs beslutande församling – internationella arbetskonferensen – sammanträder i regel en gång per år. Arbetskonferensen kan enligt artikel 19 i organisationens stadga beträffande förslag, som förts upp på mötets dagordning, besluta antingen om en internationell konvention, avsedd att ratificeras av organisationens medlemmar, eller om en rekommendation, avsedd att övervägas vid lagstiftning eller på annat sätt men utan den bindande karaktär som tillkommer en ratificerad konvention. Om beslutet är av mindre räckvidd eller huvudsakligen av formell innebörd, t.ex. då det gäller en begäran om utredning, brukar det ges formen av en resolution.

Senast 18 månader från avslutandet av konferensens session skall varje medlemsstat förelägga landets lagstiftande församling antagna konventioner och rekommendationer för lagstiftning eller andra åtgärder. Varje medlemsstat har vidare skyldighet att underrätta internationella arbetsbyråns generaldirektör om de åtgärder som har vidtagits för att uppfylla denna förpliktelse samt om vilka åtgärder som i övrigt har vidtagits.

Internationella arbetskonferensens sjuttiosjätte möte hölls i Genève den 7-28 juni 1989.

Sverige deltog i mötet på sedvanligt sätt med en fullständig delegation, dvs. två regerings-, ett arbetsgivar- och ett arbetstagarombud samt ett antal experter. Som ombud deltog för **regeringen** departementsrådet Bengt Lidal, socialdepartementet, och departementssekreteraren Kerstin Wiklund, arbetsmarknadsdepartementet, för **arbetsgivarna** direktören i Svenska arbetsgivareföreningen Johan von Holten och för **arbetstagarna** internationelle sekreteraren i Landsorganisationen i Sverige Ulf Edström.

1989 års arbetskonferens antog en konvention (nr 169) om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder samt i anslutning till detta beslut

en resolution om uppföljning av konventionen. Texterna på engelska och svenska till konventionen och resolutionen bör fogas som **bilaga 1–2** till protokollet i detta ärende. Konventionstexten på samiska bör tillfogas som **bilaga 3**.

Skr. 1990/91: 101

Jag avser nu att anmäla konventionen för den åtgärd som föreskrivs enligt artikel 19 i ILOs stadga.

2 Konventionen (nr 169) om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder

2.1 Bakgrund

Internationella arbetskonferensen antog år 1957 en konvention (nr 107) samt en rekommendation (nr 104) om skydd för och integration av infödda och andra i stammar eller i stamliknande förhållanden levande folkgrupper i självstyrande länder. Instrumenten anmäldes för riksdagen genom proposition 1958:46. Föredragande statsrådet anförde att de torde sakna omedelbart intresse för svenskt vidkommande och att det därför inte fanns skäl för Sverige att ratificera konventionen. Riksdagen anslöt sig till denna uppfattning. Frågan om en svensk ratifikation av konventionen nr 107 har sedan dess inte prövats. Konventionen nr 107 hade den 1 januari 1990 ratificerats av 27 av ILOs medlemsländer.

Efter beslut av ILOs styrelse hölls år 1986 ett expertmöte för att pröva frågan om en revidering av ILO-konventionen nr 107. Mötet slog fast att konventionen numera måste anses föråldrad och i behov av revision. I sina rekommendationer uttalade expertmötet den förhoppningen att urbefolkningarna och deras företrädare skulle ges möjlighet att aktivt delta i arbetet med revideringen av konventionen.

Som ett led i förberedelsearbetet inför förstaårsbehandlingen av ämnet "revidering av konventionen nr 107" år 1988 anmodade ILO medlemsstaterna att besvara ett av arbetsbyrån utarbetat frågeformulär. ILO-kommittén fann i sitt remissvar det motiverat att konventionen blev föremål för revidering. I synnerhet borde den s.k. assimilationslinjen, som konventionen nr 107 var ett uttryck för, utgå till förmån för en text byggd på principen om respekt för urbefolkningarnas kultur och rättigheter. Dessutom borde – framhöll kommittén – en reviderad konvention utformas på sådant sätt att den tillgodosåg urbefolkningars rätt att bli konsulterade och utöva inflytande i frågor som berör dem.

Efter sedvanlig tvåårsbehandling antog internationella arbetskonferensen år 1989 konventionen (nr 169) om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder. Konventionen antogs med röstsiffrorna 328 för, 1 emot och 49 nedlagda. Samtliga svenska ombud röstade för konventionen. Samtidigt antogs utan omröstning en av nordiska regeringsrepresentanter initierad resolution om uppföljning av konventionen.

Konventionen hade den 15 november 1990 ratificerats av två länder, Norge och Mexico. Den träder i kraft den 5 september 1991.

Yttrande över konventionen nr 169 har avgetts av ILO-kommittén, som i sin tur har inhämtat yttranden från hovrätten för Övre Norrland, socialstyrelsen, riksförsäkringsverket, skolöverstyrelsen, statens naturvårdsverk, domänverket, lantbruksstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, AMU-styrelsen, statens invandrarverk, jämställdhetsombudsmannen, ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Skogsägarnas riksförbund, Skogsindustrierna, Svenska samernas riksförbund, Riksorganisationen Same Ätnam, Landsförbundet Svenska Samer och Nordiskt Samiskt Institut.

ILO-kommittén anser att Sverige för närvarande inte bör tillträda konventionen nr 169.

2.2 Konventionens huvudsakliga innehåll

Den nya konventionen, nr 169, som reviderar konventionen nr 107, äger tillämpning på stamfolk, vilkas sociala, kulturella och ekonomiska förhållanden skiljer dem från andra grupper av den nationella gemenskapen, och på folk, som på grund av sin härkomst betraktas som ursprungsfolk. Kriteriet för att enligt konventionen betraktas som stamfolk eller ursprungsfolk är att man själv identifierar sig som ett sådant folk. Användningen av uttrycket "folk" i konventionen skall inte tolkas så att det ger upphov till rättigheter som kan vara förknippade med begreppet "folk" i folkrätten.

Regeringarna har att se till att ursprungsfolkens och stamfolkens rättigheter skyddas och att deras integritet respekteras. Särskilda åtgärder skall vidtas för att skydda deras identitet, institutioner, egendom, arbete, kultur och miljö. Dessutom skall de ha samma möjligheter och samma rättigheter som enligt den nationella lagstiftningen tillkommer den övriga befolkningen.

Ursprungsfolk och stamfolk skall utan hinder och fullt ut åtnjuta mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Särskilt poängteras att konventionen utan diskriminering skall tillämpas på såväl manliga som kvinnliga medlemmar av dessa folk.

Regeringarna skall samråda med folken ifråga beträffande åtgärder som direkt kan beröra dem och skapa medel för dem att delta i beslutsfattandet i valda institutioner och andra organ. Dessa folk skall ha rätt att besluta om sina egna prioriteringar vad gäller utvecklingsprocessen. Regeringarna å andra sidan har ett ansvar att skydda och bevara miljön i de områden som dessa folk bebor.

Ursprungsfolken skall ha rätt att behålla sina sedvänjor och institutioner när detta inte är oförenligt med det nationella rättssystemet eller internationellt erkända mänskliga rättigheter.

Enligt konventionen skall dessa folks äganderätt och besittningsrätt till den mark som de traditionellt bebor erkännas. Åtgärder skall vidtas för att skydda deras rätt att nyttja mark som inte uteslutande bebos av dem. Särskild uppmärksamhet fåsts vid nomadfolkens situation.

Ursprungsfolkens rätt till naturtillgångar som hör till deras mark skall särskilt skyddas. De skall ha rätt att delta i användningen, förvaltningen och bevarandet av dessa tillgångar.

Ursprungsfolk och stamfolk får inte förflyttas från det område som de bebor. Om en förflyttning anses nödvändig som en undantagsåtgärd, får den ske endast med deras medgivande. Om ett sådant medgivande inte kan erhållas, får förflyttningen ske endast enligt i den nationella lagstiftningen fastställda förfaranden. Närhelst så är möjligt skall de ha rätt att återvända till sina traditionella landområden.

Andra frågor som berörs i konventionen är anställnings- och arbetsvillkor, yrkesutbildning och hantverk, social trygghet och hälso- och sjukvård, utbildning, språk och kommunikation samt kontakter och samarbete över riksgränser.

I den resolution som antogs i anslutning till konventionen anges åtgärder såväl på nationellt som på internationellt plan för att följa upp konventionen och främja dess målsättning.

2.3 Överväganden

Min bedömning: Sverige bör för närvarande inte tillträda konventionen nr 169.

Skälen för min bedömning: Jag finner det önskvärt att det på längre sikt skall bli möjligt för Sverige att tillträda konventionen nr 169. Till skillnad från den nu 33 år gamla konventionen nr 107 med sin föråldrade syn på urbefolkningarna, utgår den nya konventionen från principen om respekt för deras kultur och rättigheter. Denna inriktning ökar förutsättningarna för dem att bevara och utveckla en språklig och kulturell identitet liksom sina traditionella näringar. Konventionen ligger därmed i linje med ett tänkesätt som jag kan ansluta mig till.

ILOs urbefolkningsinstrument kan inte längre anses "sakna omedelbart intresse för svenskt vidkommande". Samerna utgör en urbefolkning eller ett ursprungsfolk i Sverige. Sverige deltog också på regeringssidan aktivt i utarbetandet av den nya konventionen. I regeringsdelegationen till arbetskonferensen fanns samerna representerade under såväl första- som andraårsbehandlingen. De svenska samerna har uttryckt ett starkt intresse för att Sverige ratificerar konventionen.

Remissinstanserna har dock på en rad punkter pekat på bristande överensstämmelse mellan konventionens krav och nuvarande svenska förhållanden. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, som finner det vara av stor betydelse för ursprungsfolk runt om i världen liksom för de svenska samerna, att Sverige ratificerar konventionen och därtill vidtar de lagstiftnings- och andra åtgärder som behövs, efterlyser en närmare analys av hur texten i konventionens artikel 14 om landrättigheter skall förstås i förhållande till dels samernas nuvarande rättsställning, dels i det förflutna inträffade ingrepp i samerätten. Jag noterar här att frågan om urbefolkningarnas markrättigheter var en av de mest tidskrävande och svåraste att finna enighet kring under utskottsbehandlingen i Genève. Ett svenskt förslag att i texten föra in begreppet "bruksrätt" som ett alternativ till äganderätt och

besittningsrätt rönte därvid inte någon framgång.

Skr. 1990/91:101

ILO-kommittén konstaterar att parallellt med ILOs arbete med en ny konvention om urbefolkningars rättigheter har ett omfattande utredningsarbete bedrivits i Sverige. Samerättsutredningen har i maj 1986 överlämnat delbetänkandet (SOU 1986:36) Samernas folkrättsliga ställning, i juni 1989 huvudbetänkandet (SOU 1989:41) Samerätt och sameting och i november 1990 slutbetänkandet (SOU 1990:91) Samerätt och samiskt språk, och därtill underlagsrapporten (SOU 1990:84) Språkbyte och språkbevarande. En arbetsgrupp vid lantbruksstyrelsen har i april 1989 överlämnat ett förslag om samebyarnas organisation, funktion och ekonomi. Regeringen har bl.a. i propositionerna 1990/91:3 om skogsbruket i fjällnära skogar och 1990/91:4 om ändring i rennäringslagen (1971:437) behandlat frågor som har anknytning till konventionens tillämpningsområde. Riksdagen har med vissa ändringar tillstyrkt de i propositionen 1990/91:3 framlagda lagförslagen (JoU13, rskr. 70). Däremot har riksdagen avslagit regeringens förslag om ändring i rennäringslagen och ställt sig bakom en hemställan att regeringen så snart det är möjligt återkommer till riksdagen med ett sammanhållet förslag där samtliga betänkanden från samerättsutredningen blir föremål för en samlad bedömning (JoU12, rskr. 46).

Mot denna bakgrund anser ILO-kommittén att Sverige för närvarande inte bör tillträda ILO-konventionen nr 169.

För egen del noterar jag att Samernas nationalråd den 12 oktober 1990 i ett brev till regeringen uttryckt önskemål om bl.a. en samlad same- och rennäringsproposition våren 1991. Denna skulle även inkludera frågan om godkännande av ILOs konvention nr 169.

Jag finner sålunda i likhet med ILO-kommittén att Sverige för närvarande inte bör tillträda konventionen. De ambitioner och krav konventionen uppställer bör noga övervägas i det fortsatta arbetet med samefrågorna.

Jag har i detta ärende särskilt samrått med cheferna för justitie-, utrikes-, social-, utbildnings- och jordbruksdepartementen.

3 Hemställan

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag anfört i det föregående.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandes överväganden och beslutar i enlighet med hennes hemställan.

Convention (No. 169) concerning indigenous and tribal peoples in independent countries

The General Conference of the International Labour Organisation,

Having been convened at Geneva by the Governing Body of the International Labour Office, and having met in its 76th Session on 7 June 1989, and

Noting the international standards contained in the Indigenous and Tribal Populations Convention and Recommendation, 1957, and

Recalling the terms of the Universal Declaration of Human Rights, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, the International Covenant on Civil and Political Rights, and the many international instruments on the prevention of discrimination, and

Considering that the developments which have taken place in international law since 1957, as well as developments in the situation of indigenous and tribal peoples in all regions of the world, have made it appropriate to adopt new international standards on the subject with a view to removing the assimilationist orientation of the earlier standards, and

Recognising the aspirations of these peoples to exercise control over their own institutions, ways of life and economic development and to maintain and develop their identities, languages and religions, within the framework of the States in which they live, and

Noting that in many parts of the world these peoples are unable to enjoy their fundamental human rights to the same degree as the rest of the population of the States within which they live, and that their laws, values, customs and perspectives have often been eroded, and

Calling attention to the distinctive contributions of indigenous and tribal peoples to

ILOs konvention (nr 169) om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens,

som har sammankallats till Genève av styrelsen för internationella arbetsbyrån och samlats där den 7 juni 1989 till sitt 76:e möte,

beaktar de internationella normerna i 1957 års konvention och rekommendation om skydd för och integration av infödda och andra i stammar levande folkgrupper,

erinrar om bestämmelserna i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, den internationella konventionen om medborgerska och politiska rättigheter samt i de talrika internationella instrumenten om förhindrande av diskriminering,

anser att den utveckling som ägt rum inom folkrätten sedan 1957, liksom i fråga om ursprungsfolkens och stamfolkens situation i alla områden av världen, har gjort det lämpligt att anta nya internationella normer i ämnet med syfte att undanröja de tidigare normernas inriktning mot assimilation,

erkänner dessa folks strävanden att få utöva kontroll över sina egna institutioner, sin egen livsstil och ekonomiska utveckling och att vidmakthålla och utveckla sin identitet, sitt språk och sin religion inom ramen för de stater där de bor,

konstaterar att dessa folk i många delar av världen inte kan åtnjuta sina grundläggande mänskliga rättigheter i samma utsträckning som den övriga befolkningen i de stater där de bor, och att deras lagar, värden, sedvänjor och perspektiv ofta har urholkats,

fäster uppmärksamhet vid ursprungsfolkens och stamfolkens speciella bidrag till

the cultural diversity and social and ecological harmony of humankind and to international co-operation and understanding, and

Noting that the following provisions have been framed with the co-operation of the United Nations, the Food and Agriculture Organisation of the United Nations, the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation and the World Health Organisation, as well as of the Inter-American Indian Institute, at appropriate levels and in their respective fields, and that it is proposed to continue this co-operation in promoting and securing the application of these provisions, and

Having decided upon the adoption of certain proposals with regard to the partial revision of the Indigenous and Tribal Populations Convention, 1957 (No. 107), which is the fourth item on the agenda of the session, and

Having determined that these proposals shall take the form of an international Convention revising the Indigenous and Tribal Populations Convention, 1957;

adopts this twenty-seventh day of June of the year one thousand nine hundred and eighty-nine the following Convention, which may be cited as the Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989:

Part I. General policy

Article 1

1. This Convention applies to:

(a) tribal peoples in independent countries whose social, cultural and economic conditions distinguish them from other sections of the national community, and whose status is regulated wholly or partially by their own customs or traditions or by special laws or regulations;

(b) peoples in independent countries who are regarded as indigenous on account of their descent from the populations which inhabited the country, or a geographical region to which the country belongs, at the time of conquest or colonisation or the establishment

mänsklighetens kulturella mångfald och sociala och ekologiska harmoni samt till internationellt samarbete och förståelse,

konstaterar att följande bestämmelser har utarbetats i samarbete med såväl Förenta nationerna, FNs livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO), FNs organisation för utbildning, vetenskap och kultur (UNESCO) och Världshälsoorganisationen (WHO) som Interamerikanska indianinstitutet, på vederbörlig nivå och inom deras respektive områden, samt att avsikten är att fortsätta detta samarbete för att främja och trygga tillämpningen av dessa bestämmelser,

har beslutat anta vissa förslag angående partiell revidering av 1957 års konvention (nr 107) om skydd för och integration av infödda och andra i stammar levande folkgrupper i självstyrande länder, en fråga som utgör den fjärde punkten på mötets dagordning,

har fastställt att dessa förslag skall ta formen av en internationell konvention, som reviderar 1957 års konvention om skydd för och integration av infödda och andra i stammar levande folkgrupper, och

antar denna den tjugosjunde dagen i juni månad nittonhundraåttionio följande konvention, som kan kallas 1989 års konvention om ursprungsfolk och stamfolk.

Del I. Allmänna principer

Artikel 1

1. Denna konvention äger tillämpning på

(a) stamfolk i självstyrande länder, vilkas sociala, kulturella och ekonomiska förhållanden skiljer dem från andra grupper av den nationella gemenskapen och vilkas ställning helt eller delvis regleras genom deras egna sedvänjor eller traditioner eller genom särskild lagstiftning;

(b) folk i självstyrande länder, vilka betraktas som ursprungsfolk på grund av att de härstammar från folkgrupper som bodde i landet eller i ett geografiskt område, som landet tillhör, vid tiden för erövring eller kolonisation eller fastställandet av nuvarande stats-

of present state boundaries and who, irrespective of their legal status, retain some or all of their own social, economic, cultural and political institutions.

2. Self-identification as indigenous or tribal shall be regarded as a fundamental criterion for determining the groups to which the provisions of this Convention apply.

3. The use of the term "peoples" in this Convention shall not be construed as having any implications as regards the rights which may attach to the term under international law.

Article 2

1. Governments shall have the responsibility for developing, with the participation of the peoples concerned, co-ordinated and systematic action to protect the rights of these peoples and to guarantee respect for their integrity.

2. Such action shall include measures for:

(a) ensuring that members of these peoples benefit on an equal footing from the rights and opportunities which national laws and regulations grant to other members of the population;

(b) promoting the full realisation of the social, economic and cultural rights of these peoples with respect for their social and cultural identity, their customs and traditions and their institutions;

(c) assisting the members of the peoples concerned to eliminate socio-economic gaps that may exist between indigenous and other members of the national community, in a manner compatible with their aspirations and ways of life.

Article 3

1. Indigenous and tribal peoples shall enjoy the full measure of human rights and fundamental freedoms without hindrance or discrimination. The provisions of the Convention shall be applied without discrimination

gränser och vilka, oavsett rättslig ställning, har behållit en del av eller alla sina egna sociala, ekonomiska, kulturella och politiska institutioner.

2. Identifiering av sig själv som ursprungsfolk eller stamfolk skall anses som ett grundläggande kriterium för att fastställa de grupper på vilka bestämmelserna i denna konvention äger tillämpning.

3. Användningen av uttrycket "folk" i denna konvention skall inte tolkas så att det ger upphov till rättigheter som kan vara förknippade med begreppet "folk" i folkrätten.

Artikel 2

1. Regeringarna skall ha ansvaret för att, under medverkan av berörda folk, utveckla samordnade och systematiska program i syfte att skydda dessa folks rättigheter och garantera respekt för deras integritet.

2. Dessa program skall innefatta åtgärder för att

(a) säkerställa att medlemmar av dessa folk på jämlika villkor åtnjuter de rättigheter och möjligheter som enligt den nationella lagstiftningen tillkommer andra medlemmar av befolkningen;

(b) främja det fulla förverkligandet av dessa folks sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter med hänsyn till deras sociala och kulturella identitet, deras sedvänjor och traditioner samt institutioner;

(c) bistå medlemmar av berörda folk med att undanröja socio-ekonomiska klyftor som kan finnas mellan medlemmar av ursprungsfolk och andra medlemmar av den nationella gemenskapen, på ett sätt som är förenligt med deras strävanden och levnadssätt.

Artikel 3

1. Ursprungsfolk och stamfolk skall till fullo åtnjuta mänskliga rättigheter och grundläggande friheter utan hinder eller diskriminering. Konventionens bestämmelser skall utan diskriminering tillämpas på såväl man-

to male and female members of these peoples.

2. No form of force or coercion shall be used in violation of the human rights and fundamental freedoms of the peoples concerned, including the rights contained in this Convention.

Article 4

1. Special measures shall be adopted as appropriate for safeguarding the persons, institutions, property, labour, cultures and environment of the peoples concerned.

2. Such special measures shall not be contrary to the freely-expressed wishes of the peoples concerned.

3. Enjoyment of the general rights of citizenship, without discrimination, shall not be prejudiced in any way by such special measures.

Article 5

In applying the provisions of this Convention:

(a) the social, cultural, religious and spiritual values and practices of these peoples shall be recognised and protected, and due account shall be taken of the nature of the problems which face them both as groups and as individuals;

(b) the integrity of the values, practices and institutions of these peoples shall be respected;

(c) policies aimed at mitigating the difficulties experienced by these peoples in facing new conditions of life and work shall be adopted, with the participation and co-operation of the peoples affected.

Article 6

1. In applying the provisions of this Convention, governments shall:

(a) consult the peoples concerned, through appropriate procedures and in particular through their representative institutions, whenever consideration is being given to leg-

liga som kvinnliga medlemmar av dessa folk.

2. Ingen form av våld eller tvång får användas som strider mot de berörda folkens mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, innefattande rättigheter enligt denna konvention.

Artikel 4

1. Särskilda åtgärder skall vidtas då så befinnes lämpligt för att skydda de berörda folkens individer, institutioner, egendom, arbete, kultur och miljö.

2. Sådana särskilda åtgärder får inte stå i strid med de berörda folkens fritt uttryckta önskningsar.

3. Åtnjutandet utan diskriminering av de allmänna medborgerliga rättigheterna, får inte på något sätt inskränkas genom sådana särskilda åtgärder.

Artikel 5

Vid tillämpningen av bestämmelserna i denna konvention skall

(a) dessa folks sociala, kulturella, religiösa och andliga värden och bruk erkännas och skyddas och vederbörlig hänsyn tas till arten av de problem som möter dem både som grupper och som individer;

(b) integriteten för dessa folks värden, bruk och institutioner respekteras;

(c) åtgärder vidtas under medverkan av och i samarbete med de berörda folken, som syftar till att mildra de svårigheter som uppstår för dessa folk, när de möter nya levnads- och arbetsvillkor.

Artikel 6

1. Vid tillämpningen av bestämmelserna i denna konvention skall regeringarna

(a) samråda med berörda folk genom lämpliga förfaranden och särskilt genom deras representativa institutioner, närhelst lagstiftnings- eller administrativa åtgärder som direkt

islative or administrative measures which may affect them directly;

(b) establish means by which these peoples can freely participate, to at least the same extent as other sectors of the population, at all levels of decision-making in elective institutions and administrative and other bodies responsible for policies and programmes which concern them;

(c) establish means for the full development of these peoples' own institutions and initiatives, and in appropriate cases provide the resources necessary for this purpose.

2. The consultations carried out in application of this Convention shall be undertaken, in good faith and in a form appropriate to the circumstances, with the objective of achieving agreement or consent to the proposed measures.

Article 7

1. The peoples concerned shall have the right to decide their own priorities for the process of development as it affects their lives, beliefs, institutions and spiritual well-being and the lands they occupy or otherwise use, and to exercise control, to the extent possible, over their own economic, social and cultural development. In addition, they shall participate in the formulation, implementation and evaluation of plans and programmes for national and regional development which may affect them directly.

2. The improvement of the conditions of life and work and levels of health and education of the peoples concerned, with their participation and co-operation, shall be a matter of priority in plans for the overall economic development of areas they inhabit. Special projects for development of the areas in question shall also be so designed as to promote such improvement.

3. Governments shall ensure that, whenever appropriate, studies are carried out, in co-operation with the peoples concerned, to assess the social, spiritual, cultural and environmental impact on them of planned devel-

kan påverka dem övervägs;

(b) skapa möjligheter genom vilka dessa folk fritt kan delta, åtminstone i samma utsträckning som andra grupper av befolkningen och på alla nivåer av beslutsfattandet, i valda institutioner och administrativa och andra organ ansvariga för åtgärder och program som berör dem;

(c) skapa möjligheter för en utveckling till fullo av dessa folks egna institutioner och initiativ och, där så är lämpligt, tillhandahålla de resurser som är nödvändiga för detta ändamål.

2. Samråd enligt denna konvention skall ske förtroendefullt och i en efter omständigheterna lämplig form i syfte att uppnå överenskomst eller samtycke till föreslagna åtgärder.

Artikel 7

1. Berörda folk skall ha rätt att besluta om sina egna prioriteringar vad gäller utvecklingsprocessen i den mån denna påverkar deras liv, tro, institutioner och andliga välfärd samt den mark som de bebod eller på annat sätt nyttjar och rätt att utöva kontroll, så långt det är möjligt, över sin egen ekonomiska, sociala och kulturella utveckling. Dessutom skall de medverka vid utarbetandet, genomförandet och utvärderingen av nationella och regionala utvecklingsplaner och -program, som direkt kan påverka dem.

2. Förbättring av de berörda folkens levnads- och arbetsförhållanden och av deras hälso- och utbildningsnivå skall, med deras medverkan och samarbete, ges prioritet i planer för den allmänna ekonomiska utvecklingen inom de områden som de bebod. Särskilda projekt för utveckling av ifrågakvarnande områden skall även utformas på sådant sätt att sådan förbättring främjas.

3. Regeringarna skall säkerställa att, närhelst det är lämpligt, studier genomförs i samarbete med berörda folk för att uppskatta planerade utvecklingsåtgärders sociala, andliga, kulturella och miljömässiga följder för

opment activities. The results of these studies shall be considered as fundamental criteria for the implementation of these activities.

4. Governments shall take measures, in co-operation with the peoples concerned, to protect and preserve the environment of the territories they inhabit.

Article 8

1. In applying national laws and regulations to the peoples concerned, due regard shall be had to their customs or customary laws.

2. These peoples shall have the right to retain their own customs and institutions, where these are not incompatible with fundamental rights defined by the national legal system and with internationally recognised human rights. Procedures shall be established, whenever necessary, to resolve conflicts which may arise in the application of this principle.

3. The application of paragraphs 1 and 2 of this Article shall not prevent members of these peoples from exercising the rights granted to all citizens and from assuming the corresponding duties.

Article 9

1. To the extent compatible with the national legal system and internationally recognised human rights, the methods customarily practised by the peoples concerned for dealing with offences committed by their members shall be respected.

2. The customs of these peoples in regard to penal matters shall be taken into consideration by the authorities and courts dealing with such cases.

Article 10

1. In imposing penalties laid down by general law on members of these peoples account shall be taken of their economic, social and cultural characteristics.

2. Preference shall be given to methods of punishment other than confinement in prison.

dem. Resultatet av dessa studier skall anses som grundläggande kriterier för genomförandet av sådana åtgärder.

4. Regeringarna skall, i samarbete med berörda folk, vidta åtgärder för att skydda och bevara miljön i de områden som de bebos.

Artikel 8

1. Vid tillämpningen av nationella lagar och föreskrifter på berörda folk skall vederbörlig hänsyn tas till deras sedvänjor och sedvancerätt.

2. Dessa folk skall ha rätt att behålla sina egna sedvänjor och institutioner, där dessa inte är oförenliga med grundläggande rättigheter enligt det nationella rättssystemet och med internationellt erkända mänskliga rättigheter. Förfaranden skall fastställas vid behov för att lösa konflikter som kan uppstå vid tillämpningen av denna princip.

3. Tillämpningen av punkterna 1 och 2 i denna artikel skall inte hindra medlemmar av dessa folk från att utöva de rättigheter som tillerkänns alla medborgare och att åta sig motsvarande skyldigheter.

Artikel 9

1. I den mån det är förenligt med det nationella rättssystemet och internationellt erkända mänskliga rättigheter skall de metoder som traditionellt tillämpas av berörda folk för beivrande av brott, som begåtts av deras medlemmar, respekteras.

2. Dessa folks sedvänjor i fråga om bestraffning skall beaktas av myndigheter och domstolar som handlägger sådana ärenden och mål.

Artikel 10

1. När medlemmar av dessa folk ådöms i allmän lagstiftning stadgat straff, skall hänsyn tas till deras ekonomiska, sociala och kulturella särdrag.

2. Företråde skall ges andra straffmetoder än fängelsestraff.

Article 11

The exaction from members of the peoples concerned of compulsory personal services in any form, whether paid or unpaid, shall be prohibited and punishable by law, except in cases prescribed by law for all citizens.

Article 12

The peoples concerned shall be safeguarded against the abuse of their rights and shall be able to take legal proceedings, either individually or through their representative bodies, for the effective protection of these rights. Measures shall be taken to ensure that members of these peoples can understand and be understood in legal proceedings, where necessary through the provision of interpretation or by other effective means.

Part II. Land

Article 13

1. In applying the provisions of this Part of the Convention governments shall respect the special importance for the cultures and spiritual values of the peoples concerned of their relationship with the lands or territories, or both as applicable, which they occupy or otherwise use, and in particular the collective aspects of this relationship.

2. The use of the term "lands" in Articles 15 and 16 shall include the concept of territories, which covers the total environment of the areas which the peoples concerned occupy or otherwise use.

Article 14

1. The rights of ownership and possession of the peoples concerned over the lands which they traditionally occupy shall be recognised. In addition, measures shall be taken in appropriate cases to safeguard the right of the peoples concerned to use lands not exclusively occupied by them, but to which they have traditionally had access for their subsistence and traditional activities. Particular atten-

Artikel 11

Det skall i lag vara förbjudet och straffbart att ålägga medlemmar av berörda folk obligatoriska personliga tjänster i någon form, vare sig avlönade eller oavlönade, utom i de fall som föreskrivs i lag för alla medborgare.

Artikel 12

Berörda folk skall åtnjuta skydd mot kränkning av sina rättigheter och skall kunna vidta lagliga åtgärder, antingen individuellt eller genom sina representativa organ, för att effektivt skydda dessa rättigheter. Åtgärder skall vidtas i syfte att säkerställa att medlemmar av dessa folk kan förstå och göra sig förstådda i rättsliga förfaranden, om nödvändigt genom tolk eller på annat effektivt sätt.

Del II. Mark

Artikel 13

1. Vid tillämpning av bestämmelserna i denna del av konventionen skall regeringarna respektera den speciella betydelse som de berörda folkens förhållande till mark eller områden, eller båda i tillämpliga fall, som de bebor eller nyttjar på annat sätt, har för deras kultur och andliga värden och särskilt de kollektiva aspekterna av detta förhållande.

2. Användningen av uttrycket "mark" i artiklarna 15 och 16 skall innefatta begreppet områden, vilket täcker den totala miljön i de områden som berörda folk bebor eller nyttjar på annat sätt.

Artikel 14

1. De berörda folkens äganderätt och besittningsrätt till den mark som de traditionellt bebor skall erkännas. Därutöver skall åtgärder vidtas i lämpliga fall för att skydda de berörda folkens rätt att nyttja mark, som inte uteslutande bebos av dem, men till vilken de traditionellt haft tillträde för sin utkomst och traditionella verksamhet. Särskild uppmärksamhet skall fästas vid nomadfolkens och de

tion shall be paid to the situation of nomadic peoples and shifting cultivators in this respect.

2. Governments shall take steps as necessary to identify the lands which the peoples concerned traditionally occupy, and to guarantee effective protection of their rights of ownership and possession.

3. Adequate procedures shall be established within the national legal system to resolve land claims by the peoples concerned.

Article 15

1. The rights of the peoples concerned to the natural resources pertaining to their lands shall be specially safeguarded. These rights include the right of these peoples to participate in the use, management and conservation of these resources.

2. In cases in which the State retains the ownership of mineral or sub-surface resources or rights to other resources pertaining to lands, governments shall establish or maintain procedures through which they shall consult these peoples, with a view to ascertaining whether and to what degree their interests would be prejudiced, before undertaking or permitting any programmes for the exploration or exploitation of such resources pertaining to their lands. The peoples concerned shall wherever possible participate in the benefits of such activities, and shall receive fair compensation for any damages which they may sustain as a result of such activities.

Article 16

1. Subject to the following paragraphs of this Article, the peoples concerned shall not be removed from the lands which they occupy.

2. Where the relocation of these peoples is considered necessary as an exceptional measure, such relocation shall take place only with their free and informed consent. Where their consent cannot be obtained, such relocation shall take place only following appro-

kringflyttande jordbrukarnas situation i detta hänseende.

2. Regeringarna skall vidta nödvändiga åtgärder för att identifiera den mark som de berörda folken traditionellt bebod och för att garantera effektivt skydd av deras äganderätt och besittningsrätt.

3. Lämpliga förfaranden skall införas inom det nationella rättssystemet för att ta ställning till anspråk på mark från berörda folk.

Artikel 15

1. De berörda folkens rätt till naturtillgångar, som hör till deras mark, skall särskilt skyddas. Dessa rättigheter innefattar rätten för dessa folk att delta i användningen, förvaltningen och bevarandet av sådana tillgångar.

2. I de fall då staten behåller äganderätten till mineral- eller underjordiska tillgångar eller rättigheter till andra tillgångar som hör till mark, skall regeringarna fastställa eller upprätthålla förfaranden för samråd med ifrågavarande folk, i syfte att ta reda på om och i vilken utsträckning deras intressen skulle skadas, innan de påbörjar eller lämnar tillstånd till program för utforskning eller exploatering av sådana tillgångar som hör till dessa folks mark. Berörda folk skall där det är möjligt få del av vinsten från sådan verksamhet och erhålla skälig ersättning för eventuella skador till följd av sådan verksamhet.

Artikel 16

1. Med förbehåll för följande punkter i denna artikel skall berörda folk inte förflyttas från den mark som de bebod.

2. När förflyttning av dessa folk anses nödvändig som en undantagsåtgärd, får förflyttningen ske först sedan de informerats och har gett sitt fria medgivande. Om deras medgivande inte går att få, får förflyttningen ske endast enligt i den nationella lagstiftning-

priate procedures established by national laws and regulations, including public inquiries where appropriate, which provide the opportunity for effective representation of the peoples concerned.

3. Whenever possible, these peoples shall have the right to return to their traditional lands, as soon as the grounds for relocation cease to exist.

4. When such return is not possible, as determined by agreement or, in the absence of such agreement, through appropriate procedures, these peoples shall be provided in all possible cases with lands of quality and legal status at least equal to that of the lands previously occupied by them, suitable to provide for their present needs and future development. Where the peoples concerned express a preference for compensation in money or in kind, they shall be so compensated under appropriate guarantees.

5. Persons thus relocated shall be fully compensated for any resulting loss or injury.

Article 17

1. Procedures established by the peoples concerned for the transmission of land rights among members of these peoples shall be respected.

2. The peoples concerned shall be consulted whenever consideration is being given to their capacity to alienate their lands or otherwise transmit their rights outside their own community.

3. Persons not belonging to these peoples shall be prevented from taking advantage of their customs or of lack of understanding of the laws on the part of their members to secure the ownership, possession or use of land belonging to them.

Article 18

Adequate penalties shall be established by law for unauthorised intrusion upon, or use of, the lands of the peoples concerned, and governments shall take measures to prevent such offences.

en fastställda förfaranden, innefattande offentliga utredningar om så är lämpligt, där berörda folk har möjlighet till reell representation.

3. Närhelst det är möjligt skall dessa folk ha rätt att återvända till sin hävdvunna mark så snart som skälen för förflyttning ej längre finns.

4. När sådant återvändande inte är möjligt, skall dessa folk, såsom fastställts genom överenskommelse eller, i avsaknad av sådan överenskommelse, genom lämpliga förfaranden, i alla möjliga fall tilldelas mark, som till sin beskaffenhet och rättsliga status är minst likvärdig med den mark som de tidigare bebodde och som är ägnad att tillgodose deras nuvarande behov och deras framtida utveckling. I de fall då berörda folk föredrar att få ersättning kontant eller in natura, skall de erhålla sådan ersättning under vederbörliga garantier.

5. Personer som förflyttas på detta sätt skall erhålla full ersättning för varje uppkommen förlust eller skada.

Artikel 17

1. Förfaranden som har etablerats av hävd hos berörda folk för överflyttning av markrättigheter mellan medlemmar av dessa folk skall respekteras.

2. Berörda folk skall konsulteras vid prövning av deras befogenhet att överlåta sin mark eller på annat sätt överföra sina rättigheter till personer utanför den egna gemenskapen.

3. Personer som inte tillhör dessa folk skall hindras från att dra nytta av deras sedvänjor eller bristande insikt om lagstiftningen hos deras medlemmar i syfte att tillförsäkra sig äganderätt, besittningsrätt eller nyttjanderätt till mark som tillhör dem.

Artikel 18

Lämpliga straff skall fastställas i lag för obehörigt intrång på eller nyttjande av berörda folks mark, och regeringarna skall vidta åtgärder för att förhindra sådana överträdelser.

Article 19

National agrarian programmes shall secure to the peoples concerned treatment equivalent to that accorded to other sectors of the population with regard to:

(a) the provision of more land for these peoples when they have not the area necessary for providing the essentials of a normal existence, or for any possible increase in their numbers;

(b) the provision of the means required to promote the development of the lands which these peoples already possess.

Part III. Recruitment and conditions of employment

Article 20

1. Governments shall, within the framework of national laws and regulations, and in cooperation with the peoples concerned, adopt special measures to ensure the effective protection with regard to recruitment and conditions of employment of workers belonging to these peoples, to the extent that they are not effectively protected by laws applicable to workers in general.

2. Governments shall do everything possible to prevent any discrimination between workers belonging to the peoples concerned and other workers, in particular as regards:

(a) admission to employment, including skilled employment, as well as measures for promotion and advancement;

(b) equal remuneration for work of equal value;

(c) medical and social assistance, occupational safety and health, all social security benefits and any other occupationally related benefits, and housing;

(d) the right of association and freedom for all lawful trade union activities, and the right to conclude collective agreements with employers or employers' organisations.

3. The measures taken shall include measures to ensure:

Artikel 19

Nationella jordbruksprogram skall tillförsäkra berörda folk en behandling som är likvärdig med den som tillkommer andra grupper av befolkningen med avseende på

(a) tillhandahållandet av ytterligare mark för dessa folk när det område som de förfogar över inte räcker till för att förse dem med för ett normalt liv erforderliga förnödenheter eller är otillräckligt vid en eventuell ökning av deras antal.

(b) tillhandahållandet av de medel som erfordras för att främja förbättring av den mark som dessa folk redan äger.

Del III. Sysselsättning och anställningsvillkor

Artikel 20

1. Regeringarna skall inom ramen för nationella lagar och föreskrifter och i samarbete med berörda folk vidta särskilda åtgärder för att säkerställa ett effektivt skydd med avseende på sysselsättning och anställningsvillkor för arbetstagare, som tillhör dessa folk, i den mån de inte åtnjuter effektivt skydd genom den lagstiftning som gäller för arbetstagare i allmänhet.

2. Regeringarna skall göra allt som står i deras förmåga för att hindra varje diskriminering av arbetstagare, som tillhör berörda folk, i förhållande till andra arbetstagare, särskilt i fråga om

(a) tillträde till arbete, innefattande kvalificerat arbete, samt åtgärder för befordran;

(b) lika lön för arbete av lika värde;

(c) sjukvård och socialhjälp, arbetarskydd, samtliga socialförsäkringsförmåner och andra arbetsrelaterade förmåner samt bostäder;

(d) föreningsrätt och frihet till all lagenlig fackföreningsverksamhet samt rätt att sluta kollektivavtal med arbetsgivare eller arbetsgivarorganisationer.

3. De åtgärder som vidtas skall innefatta åtgärder för att säkerställa att

(a) that workers belonging to the peoples concerned, including seasonal, casual and migrant workers in agricultural and other employment, as well as those employed by labour contractors, enjoy the protection afforded by national law and practice to other such workers in the same sectors, and that they are fully informed of their rights under labour legislation and of the means of redress available to them;

(b) that workers belonging to these peoples are not subjected to working conditions hazardous to their health, in particular through exposure to pesticides or other toxic substances;

(c) that workers belonging to these peoples are not subjected to coercive recruitment systems, including bonded labour and other forms of debt servitude;

(d) that workers belonging to these peoples enjoy equal opportunities and equal treatment in employment for men and women, and protection from sexual harassment.

4. Particular attention shall be paid to the establishment of adequate labour inspection services in areas where workers belonging to the peoples concerned undertake wage employment, in order to ensure compliance with the provisions of this Part of this Convention.

Part IV. Vocational training, handicrafts and rural industries

Article 21

Members of the peoples concerned shall enjoy opportunities at least equal to those of other citizens in respect of vocational training measures.

Article 22

1. Measures shall be taken to promote the voluntary participation of members of the peoples concerned in vocational training programmes of general application.

(a) arbetstagare som tillhör berörda folk, bl.a. säsongarbetare, tillfällighetsarbetare och migrerande arbetare inom jordbruk och annan verksamhet, liksom de som är anställda av företag som förmedlar eller hyr ut arbetskraft, åtnjuter det skydd som enligt nationell lag och praxis kommer andra sådana arbetstagare inom samma sektorer till del och att de får fullständig information om sina rättigheter enligt arbetslagstiftningen och om vilka möjligheter till gottgörelse som står till buds för dem;

(b) arbetstagare som tillhör dessa folk inte utsätts för arbetsförhållanden som äventyrar deras hälsa, i synnerhet genom exponering för bekämpningsmedel eller andra giftiga ämnen;

(c) arbetstagare som tillhör dessa folk inte utsätts för tvångsrekryteringssystem, innefattande tvångsarbete och andra former av arbete för återbetalning av skuld;

(d) manliga och kvinnliga arbetstagare som tillhör dessa folk åtnjuter lika möjligheter och lika behandling i arbetet samt skydd mot sexuella trakasserier.

4. Särskild uppmärksamhet skall ägnas upprättandet av lämplig yrkesinspektion inom områden där arbetstagare som tillhör berörda folk utför lönearbete, i syfte att säkerställa efterlevnaden av bestämmelserna i denna del av konventionen.

Del IV. Yrkesutbildning, hantverk och landsbygdsindustri

Artikel 21

Medlemmar av berörda folk skall åtnjuta minst samma möjligheter som andra medborgare i fråga om åtgärder för yrkesutbildning.

Artikel 22

1. Åtgärder skall vidtas för att främja frivilligt deltagande av medlemmar av berörda folk i yrkesutbildningsprogram med allmän tillämpning.

2. Whenever existing programmes of vocational training of general application do not meet the special needs of the peoples concerned, governments shall, with the participation of these peoples, ensure the provision of special training programmes and facilities.

3. Any special training programmes shall be based on the economic environment, social and cultural conditions and practical needs of the peoples concerned. Any studies made in this connection shall be carried out in co-operation with these peoples, who shall be consulted on the organisation and operation of such programmes. Where feasible, these peoples shall progressively assume responsibility for the organisation and operation of such special training programmes, if they so decide.

Article 23

1. Handicrafts, rural and community-based industries, and subsistence economy and traditional activities of the peoples concerned, such as hunting, fishing, trapping and gathering, shall be recognised as important factors in the maintenance of their cultures and in their economic self-reliance and development. Governments shall, with the participation of these people and whenever appropriate, ensure that these activities are strengthened and promoted.

2. Upon the request of the peoples concerned, appropriate technical and financial assistance shall be provided wherever possible, taking into account the traditional technologies and cultural characteristics of these peoples, as well as the importance of sustainable and equitable development.

Part V. Social security and health

Article 24

Social security schemes shall be extended progressively to cover the peoples concerned, and applied without discrimination against them.

2. När befintliga program för yrkesutbildning med allmän tillämpning inte tillgodoser de berörda folkens särskilda behov, skall regeringarna, under medverkan av dessa folk, garantera att särskilda utbildningsprogram och utbildningsmöjligheter tillhandahålls.

3. De särskilda yrkesutbildningsprogrammen skall grundas på de berörda folkens ekonomiska förhållanden, sociala och kulturella villkor samt praktiska behov. Undersökningar som utförs i detta sammanhang skall ske i samarbete med dessa folk, vilka skall konsulteras angående programmets organisation och genomförande. Där så är möjligt skall dessa folk successivt åta sig ansvaret för organisationen och genomförandet av sådana särskilda yrkesutbildningsprogram, om de beslutar detta.

Artikel 23

1. Hantverk, landsbygdsindustri och gemenskapsbaserad tillverkning och självhushållning samt de berörda folkens traditionella verksamheter, t.ex. jakt, fiske, fångst och insamlande, skall erkännas såsom viktiga faktorer för bevarandet av deras kulturer och för deras ekonomiska självständighet och utveckling. Regeringarna skall, under medverkan av dessa folk och närhelst det är lämpligt, säkerställa att sådana verksamheter stärks och främjas.

2. På begäran av berörda folk skall lämpligt tekniskt och finansiellt bistånd tillhandahållas, där så är möjligt, med beaktande av dessa folks traditionella teknik och kulturella särdrag, liksom betydelsen av en varaktig och rättvis utveckling.

Del V. Social trygghet och hälso- och sjukvård

Artikel 24

System för social trygghet skall successivt utsträckas till att omfatta berörda folk och tillämpas utan diskriminering mot dem.

Article 25

1. Governments shall ensure that adequate health services are made available to the peoples concerned, or shall provide them with resources to allow them to design and deliver such services under their own responsibility and control, so that they may enjoy the highest attainable standard of physical and mental health.

2. Health services shall, to the extent possible, be community-based. These services shall be planned and administered in co-operation with the peoples concerned and take into account their economic, geographic, social and cultural conditions as well as their traditional preventive care, healing practices and medicines.

3. The health care system shall give preference to the training and employment of local community health workers, and focus on primary health care while maintaining strong links with other levels of health care services.

4. The provision of such health services shall be co-ordinated with other social, economic and cultural measures in the country.

Part VI. Education and means of communication

Article 26

Measures shall be taken to ensure that members of the peoples concerned have the opportunity to acquire education at all levels on at least an equal footing with the rest of the national community.

Article 27

1. Education programmes and services for the peoples concerned shall be developed and implemented in co-operation with them to address their special needs, and shall incorporate their histories, their knowledge and technologies, their value systems and their further social, economic and cultural aspirations.

Artikel 25

1. Regeringarna skall säkerställa att tillfredsställande hälso- och sjukvård finns tillgänglig för berörda folk eller ge dem resurser som tillåter dem att utforma och tillhandahålla sådana tjänster under eget ansvar och egen kontroll, så att de kan åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa i såväl fysiskt som i psykiskt avseende.

2. Hälso- och sjukvården skall i den utsträckning som det är möjligt vara knuten till den lokala gemenskapen. Den skall planeras och administreras i samarbete med berörda folk varvid hänsyn tas såväl till deras ekonomiska, geografiska, sociala och kulturella förhållanden som till deras traditionella förebyggande vård, läkekonst och mediciner.

3. Hälsovårdssystemet skall ge företräde åt utbildning och anställning av hälsovårdspersonal från den lokala gemenskapen och inriktas mot primärhälsovård samtidigt som stark anknytning bibehålls till andra nivåer av hälso- och sjukvården.

4. Tillhandahållandet av sådan hälso- och sjukvård skall samordnas med andra åtgärder i landet på det sociala, ekonomiska och kulturella området.

Del VI. Utbildning och kommunikation

Artikel 26

Åtgärder skall vidtas för att säkerställa att medlemmar av berörda folk har möjlighet att få utbildning på alla nivåer på minst samma villkor som landets befolkning i övrigt.

Artikel 27

1. Utbildningsprogram och undervisning för berörda folk skall utvecklas och genomföras i samarbete med dessa för att möta deras särskilda behov och skall omfatta deras historiska kunskaper och teknik, värdesystem och övriga sociala, ekonomiska och kulturella strävanden.

2. The competent authority shall ensure the training of members of these peoples and their involvement in the formulation and implementation of education programmes, with a view to the progressive transfer of responsibility for the conduct of these programmes to these peoples as appropriate.

3. In addition, governments shall recognise the right of these peoples to establish their own educational institutions and facilities, provided that such institutions meet minimum standards established by the competent authority in consultation with these peoples. Appropriate resources shall be provided for this purpose.

Article 28

1. Children belonging to the peoples concerned shall, wherever practicable, be taught to read and write in their own indigenous language or in the language most commonly used by the group to which they belong. When this is not practicable, the competent authorities shall undertake consultations with these peoples with a view to the adoption of measures to achieve this objective.

2. Adequate measures shall be taken to ensure that these peoples have the opportunity to attain fluency in the national language or in one of the official languages of the country.

3. Measures shall be taken to preserve and promote the development and practice of the indigenous languages of the peoples concerned.

Article 29

The imparting of general knowledge and skills that will help children belonging to the peoples concerned to participate fully and on an equal footing in their own community and in the national community shall be an aim of education for these peoples.

Article 30

1. Governments shall adopt measures appropriate to the traditions and cultures of the

2. Den behöriga myndigheten skall säkerställa utbildning för medlemmar av dessa folk och deras medverkan vid utformningen och genomförandet av utbildningsprogram i syfte att gradvis överföra ansvaret för handläggningen av sådana program till dessa folk, om så är lämpligt.

3. Regeringarna skall dessutom erkänna dessa folks rätt att upprätta sina egna utbildningsinstitutioner och -anordningar, under förutsättning att sådana institutioner motsvarar de minimistandardkrav som fastställts av den behöriga myndigheten i samråd med dessa folk. Lämpliga resurser skall tillhandahållas för detta ändamål.

Artikel 28

1. Barn som tillhör berörda folk skall, där så är praktiskt möjligt, få lära sig läsa och skriva på sitt eget språk eller på det språk som oftast används av den grupp som de tillhör. När detta inte är praktiskt möjligt, skall de behöriga myndigheterna företa samråd med dessa folk i syfte att vidta åtgärder för att uppnå detta mål.

2. Lämpliga åtgärder skall vidtas för att säkerställa att dessa folk har möjlighet att uppnå goda kunskaper i det nationella språket eller i något av landets officiella språk.

3. Åtgärder skall vidtas för att bevara och främja utvecklingen och användningen av de berörda folkens egna språk.

Artikel 29

Att meddela allmänna kunskaper och färdigheter som kommer att hjälpa barn tillhörande berörda folk att till fullo och på lika villkor delta i såväl den egna som den nationella gemenskapen skall vara ett undervisningsmål för dessa folk.

Artikel 30

1. Regeringarna skall vidta åtgärder anpassade till de berörda folkens traditioner och

peoples concerned, to make known to them their rights and duties, especially in regard to labour, economic opportunities, education and health matters, social welfare and their rights deriving from this Convention.

2. If necessary, this shall be done by means of written translations and through the use of mass communications in the languages of these peoples.

Article 31

Educational measures shall be taken among all sections of the national community, and particularly among those that are in most direct contact with the peoples concerned, with the object of eliminating prejudices that they may harbour in respect of these peoples. To this end, efforts shall be made to ensure that history textbooks and other educational materials provide a fair, accurate and informative portrayal of the societies and cultures of these peoples.

Part VII. Contacts and co-operation across borders

Article 32

Governments shall take appropriate measures, including by means of international agreements, to facilitate contacts and co-operation between indigenous and tribal peoples across borders, including activities in the economic, social, cultural, spiritual and environmental fields.

Part VIII. Administration

Article 33

1. The governmental authority responsible for the matters covered in this Convention shall ensure that agencies or other appropriate mechanisms exist to administer the programmes affecting the peoples concerned, and shall ensure that they have the means necessary for the proper fulfilment of the functions assigned to them.

kulturer för att upplysa dem om deras rättigheter och skyldigheter, särskilt i fråga om arbete, ekonomiska möjligheter, utbildnings- och hälsofrågor, social välfärd samt deras rättigheter enligt denna konvention.

2. Om nödvändigt skall detta ske med hjälp av skriftliga översättningar och genom utnyttjande av masskommunikationsmedel på dessa folks språk.

Artikel 31

Åtgärder i utbildande syfte skall vidtas inom alla områden av den nationella gemenskapen, och särskilt bland dem som står i den mest omedelbara kontakten med berörda folk, i syfte att undanröja eventuella fördomar gentemot dessa folk. Ansträngningar skall därför göras för att säkerställa att läroböcker i historia och annat undervisningsmaterial ger en rättvis, exakt och informativ beskrivning av dessa folks samhällen och kulturer.

Del VII. Kontakter och samarbete över gränserna

Artikel 32

Regeringarna skall vidta lämpliga åtgärder, bl. a. genom internationella överenskommelser, för att underlätta kontakter och samarbete över gränserna mellan ursprungsfolk och stamfolk, innefattande åtgärder på det ekonomiska, sociala, kulturella och andliga området samt på miljöområdet.

Del VIII. Administration

Artikel 33

1. Den statliga myndighet som ansvarar för de frågor som behandlas i denna konvention skall säkerställa att det finns organ eller andra lämpliga mekanismer för att administrera de program, som påverkar berörda folk, och skall se till att de förfogar över nödvändiga medel för att kunna fullgöra de uppgifter som pålagts dem.

2. These programmes shall include:

(a) the planning, co-ordination, execution and evaluation, in co-operation with the peoples concerned, of the measures provided for in this Convention;

(b) the proposing of legislative and other measures to the competent authorities and supervision of the application of the measures taken, in co-operation with the peoples concerned.

Part IX. General provisions

Article 34

The nature and scope of the measures to be taken to give effect to this Convention shall be determined in a flexible manner, having regard to the conditions characteristic of each country.

Article 35

The application of the provisions of this Convention shall not adversely affect rights and benefits of the peoples concerned pursuant to other Conventions and Recommendations, international instruments, treaties, or national laws, awards, custom or agreements.

Part X. Final provisions

Article 36

This Convention revises the Indigenous and Tribal Populations Convention, 1957.

Article 37

The formal ratifications of this Convention shall be communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration.

Article 38

1. This Convention shall be binding only upon those Members of the International La-

2. Dessa program skall innefatta

(a) planering, samordning, verkställande och utvärdering, i samarbete med berörda folk, av de åtgärder som föreskrivs i denna konvention;

(b) framläggande av förslag om lagstiftnings- och andra åtgärder inför de behöriga myndigheterna och övervakning av tillämpningen av de åtgärder som vidtas, i samarbete med berörda folk.

Del IX. Allmänna bestämmelser

Artikel 34

Arten och omfattningen av de åtgärder som skall vidtas för att ge verkan åt denna konvention skall bestämmas på ett flexibelt sätt med hänsyn till varje lands speciella förhållanden.

Artikel 35

Tillämpningen av bestämmelserna i denna konvention skall inte inkräkta på de berörda folkens rättigheter och förmåner enligt andra konventioner och rekommendationer, internationella instrument, fördrag eller nationella lagar, domar, praxis eller överenskommelser.

Del X. Slutbestämmelser

Artikel 36

Genom denna konvention revideras 1957 års konvention om skydd för och integration av infödda och andra i stammar levande folkgrupper i självstyrande länder.

Artikel 37

Ratifikationsinstrument avseende denna konvention skall sändas till internationella arbetsbyråns generaldirektör för registrering.

Artikel 38

1. Denna konvention skall vara bindande endast för de medlemmar av internationella

bour Organisation whose ratifications have been registered with the Director-General.

2. It shall come into force twelve months after the date on which the ratifications of two Members have been registered with the Director-General.

3. Thereafter, this Convention shall come into force for any Member twelve months after the date on which its ratification has been registered.

Article 39

1. A Member which has ratified this Convention may denounce it after the expiration of ten years from the date on which the Convention first comes into force, by an act communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration. Such denunciation shall not take effect until one year after the date on which it is registered.

2. Each Member which has ratified this Convention and which does not, within the year following the expiration of the period of ten years mentioned in the preceding paragraph, exercise the right of denunciation provided for in this Article, will be bound for another period of ten years and, thereafter, may denounce this Convention at the expiration of each period of ten years under the terms provided for in this Article.

Article 40

1. The Director-General of the International Labour Office shall notify all Members of the International Labour Organisation of the registration of all ratifications and denunciations communicated to him by the Members of the Organisation.

2. When notifying the Members of the Organisation of the registration of the second ratification communicated to him, the Director-General shall draw the attention of the Members of the Organisation to the date upon which the Convention will come into force.

arbetsorganisationen vilkas ratifikationer har registrerats hos generaldirektören.

2. Den träder i kraft tolv månader efter den dag då ratifikationer från två medlemmar har registrerats hos generaldirektören.

3. Därefter träder denna konvention i kraft för varje medlem tolv månader efter den dag då dess ratifikation har registrerats.

Artikel 39

1. En medlem som har ratificerat denna konvention kan säga upp den sedan tio år förflutit från den dag då konventionen först träder i kraft genom en skrivelse som sänds till internationella arbetsbyråns generaldirektör för registrering. Sådan uppsägning skall inte träda i kraft förrän ett år efter den dag då den har registrerats.

2. Varje medlem som har ratificerat denna konvention och som inte, inom det år som följer på utgången av den i föregående punkt nämnda tioårsperioden, utnyttjar sin rätt till uppsägning enligt denna artikel, är bunden under ytterligare en tioårsperiod och kan där efter, på de i denna artikel föreskrivna villkoren, säga upp denna konvention vid utgången av varje tioårsperiod.

Artikel 40

1. Internationella arbetsbyråns generaldirektör skall underrätta alla medlemmar av internationella arbetsorganisationen om registreringen av alla ratifikationer och uppsägningar som generaldirektören har tagit emot från organisationens medlemmar.

2. När generaldirektören underrättar organisationens medlemmar om registreringen av den andra ratifikationen i ordningen som han har tagit emot, skall han fästa medlemmarnas uppmärksamhet på den dag då konventionen träder i kraft.

Article 41

The Director-General of the International Labour Office shall communicate to the Secretary-General of the United Nations for registration in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations full particulars of all ratifications and acts of denunciation registered by him in accordance with the provisions of the preceding Articles.

Article 42

At such times as it may consider necessary the Governing Body of the International Labour Office shall present to the General Conference a report on the working of this Convention and shall examine the desirability of placing on the agenda of the Conference the question of its revision in whole or in part.

Article 43

1. Should the Conference adopt a new Convention revising this Convention in whole or in part, then, unless the new Convention otherwise provides –

(a) the ratification by a Member of the new revising Convention shall *ipso jure* involve the immediate denunciation of this Convention, notwithstanding the provisions of Article 39 above, if and when the new revising Convention shall have come into force;

(b) as from the date when the new revising Convention comes into force this Convention shall cease to be open to ratification by the Members.

2. This Convention shall in any case remain in force in its actual form and content for those Members which have ratified it but have not ratified the revising Convention.

Article 44

The English and French versions of the text of this Convention are equally authoritative.

Artikel 41

Internationella arbetsbyråns generaldirektör skall, för registrering enligt artikel 102 i Förenta nationernas stadga, lämna Förenta nationernas generalsekreterare fullständiga upplysningar om samtliga ratifikationer och uppsägningar som har registrerats hos honom enligt bestämmelserna i föregående artiklar.

Artikel 42

Vid de tidpunkter då internationella arbetsbyråns styrelse finner det nödvändigt, skall den avlämna rapport till den allmänna konferensen om denna konventions tillämpning och undersöka om det finns anledning att föra upp frågan om revidering av konventionen, helt eller delvis, på konferensens dagordning.

Artikel 43

1. Om konferensen antar en ny konvention varigenom denna konvention helt eller delvis revideras och den nya konventionen inte föreskriver annat, skall

(a) en medlems ratifikation av den nya konventionen, utan hinder av bestämmelserna i artikel 39 ovan, anses medföra omedelbar uppsägning av denna konvention, om och när den nya konventionen har trätt i kraft;

(b) från den dag då den nya konventionen träder i kraft denna konvention upphöra att vara öppen för ratifikation av medlemmarna.

2. Denna konvention skall likväl förbli gällande till form och innehåll för de medlemmar som har ratificerat den men inte har ratificerat den nya konventionen.

Artikel 44

De engelska och franska versionerna av denna konventionstext har lika giltighet.

Resolution on ILO action concerning indigenous and tribal peoples¹

The General Conference of the International Labour Organisation,

Having adopted the Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989,

Determined to improve the situation and status of these peoples in the light of the developments which have taken place since the adoption of the Indigenous and Tribal Populations Convention (No. 107) in 1957,

Convinced of the vital contribution that indigenous and tribal peoples from the regions of the world make towards national societies, and reaffirming their sociocultural identity,

Motivated by its firm desire to support the implementation and enhancement of the provisions of the revised Convention;

National action

1. Calls upon member States to consider ratifying the revised Convention at the earliest possible time; to fulfil the obligations laid down in the Convention; and to implement its provisions in the most effective manner.

2. Calls upon governments to co-operate in this respect with national and regional organisations and institutions of the peoples concerned.

3. Calls upon governments and employers' and workers' organisations to engage in a dialogue with the organisations and institutions of the peoples concerned about the most appropriate ways of securing the implementation of the Convention, and to establish appropriate consultative machinery enabling indigenous and tribal peoples to express their views on all aspects of the Convention.

¹ Adopted on 26 June 1989.

Resolution om ILO-åtgärder för ursprungsfolk och stamfolk¹

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens,

som har antagit 1989 års konvention om ursprungsfolk och stamfolk,

som är fast besluten att förbättra dessa folks situation och status mot bakgrund av den utveckling som har ägt rum sedan antagandet av 1957 års konvention (nr 107) om skydd för och integration av infödda och andra i stammar levande folkgrupper i självstyrande länder,

som är övertygad om att ursprungsfolk och stamfolk i alla världens regioner väsentligt bidrar till det nationella samfundet och som på nytt bekräftar deras sociokulturella identitet, och

som motiveras av en stark önskan att stödja tillämpningen och främjandet av bestämmelserna i den reviderade konventionen.

Nationella åtgärder

1. Uppmanar medlemsstaterna att snarast möjligt överväga ratificering av den reviderade konventionen, att uppfylla de förpliktelser som följer av konventionen, och att tillämpa dess bestämmelser på mest effektiva sätt.

2. Uppmanar regeringarna att i detta hänseende samarbeta med de berörda folks nationella och regionala organisationer och institutioner.

3. Uppmanar regeringar och arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer att inleda en dialog med berörda folks organisationer och institutioner om mest lämpliga sätt att säkerställa tillämpningen av konventionen, och att upprätta lämpliga förfaranden för samråd som gör det möjligt för ursprungsfolken och stamfolken att uttrycka sin mening beträffande konventionens alla aspekter.

¹ Antagen den 26 juni 1989.

4. Calls upon governments and employers' and workers' organisations to promote educational programmes, in collaboration with the organisations and institutions of the peoples concerned, in order to disseminate knowledge of the Convention in all sectors of national society including programmes consisting of, for example:

(a) material on the content and objectives of the Convention;

(b) information at regular intervals on the measures taken to implement the Convention;

(c) seminars designed to promote a better understanding, the ratification, and the effective implementation of the standards laid down in the Convention.

International action

5. Urges the international organisations cited in the preamble of the Convention and others, within existing budgetary resources, to collaborate in developing activities to achieve the objectives of the Convention within their respective fields of competence, and urges the ILO to facilitate the co-ordination of such efforts.

ILO action

6. Urges the Governing Body of the International Labour Office to instruct the Director-General to take the following action, within existing budgetary resources, and to propose the allocation of further resources in future budgets for these purposes:

(a) promoting the ratification of the Convention and supervising its application;

(b) assisting governments in developing effective measures for implementing the Convention with the full participation of the indigenous and tribal peoples;

(c) providing the organisations of the peoples concerned with information and training on the scope and content of this Convention and of other ILO Conventions that may be of direct concern to them, and possibilities for exchanging their experiences and knowledge;

4. Uppmanar regeringar och arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer att stödja informationsåtgärder, i samarbete med berörda folks organisationer och institutioner, för att sprida kunskap om konventionen till alla sektorer av det nationella samfundet.

Sådana åtgärder kan omfatta:

(a) material om konventionens innehåll och målsättning.

(b) information med jämna mellanrum om de åtgärder som vidtagits för att tillämpa konventionen,

(c) seminarier ägnade att främja en bättre förståelse för, ratificering och effektiv tillämpning av de normer som uppställs i konventionen.

Internationella åtgärder

5. Anmodar de internationella organisationer som nämns i konventionens preambel och andra att inom befintliga budgetära resurser samarbeta för att utveckla åtgärder för att uppnå konventionens målsättning inom deras respektive kompetensområden, och anmodar ILO att underlätta koordningen av sådana åtgärder.

ILO-åtgärder

6. Anmodar styrelsen för internationella arbetsbyrå att instruera generaldirektören att vidta följande åtgärder, inom befintliga budgetära resurser, och att föreslå att ytterligare resurser anslås i framtida budgetar för dessa ändamål:

(a) att främja ratificering av konventionen och övervaka dess tillämpning,

(b) att bistå regeringarna med att utveckla effektiva åtgärder för att tillämpa konventionen med fullt deltagande av ursprungsfolken och stamfolken,

(c) att tillhandahålla information och utbildning till de berörda folkens organisationer om konventionens tillämpningsområde och innehåll och om andra ILO-konventioner som kan vara av direkt intresse för dem, samt ge dem möjlighet att utbyta erfarenheter och kunskaper,

(d) strengthening the dialogue between governments and employers' and workers' organisations about the objectives and content of the Convention, with the active participation of organisations and institutions of the peoples concerned;

(e) conducting a general survey, at an appropriate time, under article 19 of the ILO Constitution on the measures taken in member States for the implementation of the revised Convention;

(f) producing, analysing and publishing relevant, comparable and up-to-date qualitative and quantitative information on the social and economic conditions of the peoples concerned;

(g) developing technical co-operation programmes and projects that will directly benefit the peoples concerned, addressing the severe poverty and unemployment affecting them. These activities should include income and employment generation schemes, rural development, including vocational training, promotion of handicrafts and rural industries, public works programmes and appropriate technology. These programmes should be financed by the regular budget, subject to existing budgetary constraints, and by multi-bilateral and other sources.

(d) att stärka dialogen mellan regeringar och arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer rörande konventionens målsättning och innehåll, med aktiv medverkan av de berörda folkens organisationer och institutioner,

(e) att med stöd av artikel 19 i ILOs stadga vid en lämplig tidpunkt utarbeta en rapport om de åtgärder som vidtagits i medlemsstaterna för tillämpning av den reviderade konventionen,

(f) att producera, analysera och utge relevant, jämförbar och aktuell kvalitativ och kvantitativ information om berörda folks sociala och ekonomiska förhållanden,

(g) att utveckla tekniska samarbetsprogram och projekt som är direkt till gagn för berörda folk, riktade mot den allvarliga fattigdom och arbetslöshet som de är utsatta för. Dessa åtgärder bör innefatta inkomst- och sysselsättningskapande projekt, landsbygdsutveckling, inkl. yrkesutbildning, främjande av hantverk och landsbygdstillverkning, beredskapsarbeten och lämplig teknologi. Dessa program bör finansieras över den reguljära budgeten, med de begränsningar som gällande budgetramar sätter, och av multilaterala och andra källor.

Översättning

ILO – Riikkaidgaskasaš bargoorganisašuvdna

Konvenšuvdna nr 169

Eamiálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid hárrái
iešmearrideaddji riikkain

Riikkaidgaskasaš bargoorganisašuvnna válđočoahkkín,

man Riikkaidgaskasaš bargodoaimmahat lei gohččon čoahkkái Genevii 76. čoahkkimasas geassemánu 7. beaivvi 1989, ja

mii váldá vára riikkaidgaskasaš norpmain mat gullet jagi 1957 Eamiálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid konvenšuvdnii ja ávžžuhussii, ja

mii atná mielas Máilmmiviidosas olmmošvuoigatvuodaid julggaštusa, Riikkaidgaskasaš ekonómalaš, sosiála ja kultuvrralaš vuoigatvuodaid soahpamuša, Riikkaidgaskasaš siviila- ja politihkalaš vuoigatvuodaid soahpamuša ja mánggaid riikkaidgaskasaš soahpamušaid vealaheami vuostá, ja

mii lea bohtán dan oavilii, ahte ovdánupmi riikkaidgaskasaš láchkaortnegis jagi 1957 маггил ja maiddái eamiálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid diliin miehtá máilmmi lea dahkan dárbašlašžan dohkkehit ođđa riikkaidgaskasaš norpmaid dán áššis ja sihkkut ovddit norpmaid assimilerenvuoigatvuodaid, ja

mii dovddasta dáid álbmogiid sávaldaga stivret iežaset ásahasaid, ealinvugiid ja ekonómalaš ovdánumi, doalahit ja ovddidit iežaset iešvuođadovddu, gicla ja oskkoldaga daid riikkaid olis main sii ášset, ja

mii váldá vára das, ahte mángga riikkas máilmmis dát álbmogat eai beasa návddašit olmmošlaš vuodđovuoigatvuodaid seammá dásis go eará álbmogat dain riikkain main sii ášset, ja ahte sin lágat, árvvut, vierut ja oainnut leat dávjá raššon, ja

mii váldá vuhtii dan stuorra mearkkašumi, mii eamiálbmogiin ja čearddalaš álbmogiin lea olmmošsoga kultuvrra girjáivuoda ja sosiála ja ekonómalaš harmoniija, ja riikkaidgaskasaš ovtasašbarggu ja áddehallama hárrái, ja

mii atná mielas, ahte čuovvovaš mearrádušat leat ráhkaduvvon veahkálagaid Ovtastuvvan Našuvnnaiguin (ON), ON Biebmo- ja eanadoalloorganisašuvnnain (FAO), ON Oahpahus-, duŕkan- ja Kultuvraorganisašuvnnain (UNESCO), Máilmmi Dearvvašvuodaorganisašuvnnain (WHO) ja Amerihkáidgaskasaš Indiánainstituhtain, áššáigullevaš dásis ja guđege organisašuvnna iežas bargosuorggi muittedettiin, ja ahte ovtasašbarggu lea áigumuš joatkit sihkkarastin ja ollašuhttin várás dáid mearrádušaid, ja

mii lea mearridan dohkkehit muhtun evttohusaid ođadan várás osiid Eamiálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid konvenšuvnnas (1957. nr 107) dán čoahkkima beaiveortnega 4. čuoggá vuolde, ja

man oavililin lea oaččuht dáid evttohusaid riikkaidgaskasaš konvenšuvdnan mii addojuvvo jagi 1957 Álgoálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid konvenšuvnna sadjái:

dohkkecha odne, geassemánu 27. beaivvi 1989 čuovvovaš konvenšuvnna man namma ICHKOS Eamiálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid konvenšuvdna:

1. artihkal

1. Dát konvenšuvdna gusto

(a) čearddalaš álbmogiidda mat ellet iešmearrideaddji riikkain ja maid sosiála, kultuvrralaš ja ekonomalaš dillet earuhit sin riikka earáveagadatjoavkkuin, ja maid servodatsaji mearridit ollásii dahje muhtun muddui sin iežaset vierut dahje árbevirolaš kultuvra dahje sierra lágat dahje njuolggadusat.

(á) iešmearrideaddji riikkaid álbmogiidda mat adnojuvvojit eamiálbmogin dan dihte go dát álbmogat leat sin maŋisboahhtit geat ásse riikkas dahje dan guovllus masa riika gulai, go guovlu váldojuvvui dahje kolonise-rejuvvui dahje dálá riikkarájit áсахuvvojedje, ja geat juridihkalaš servodatsajisteaset beroškeahtá leat ollásit dahje muhtin muddui scailluhan iežaset sosiála, ekonomalaš, kultuvrralaš ja politihkalaš áсахusaid.

2. Go mearriduvvo, gudiiide álbmogiidda dán konvenšuvnna mearrádušat galget gustot, adnojuvvo váldovuodđun, atnágo álbmot ieš iežas eamiálbmogin dahje čearddalaš álbmogin.

3. Dán konvenšuvnna geavahuvvon tearbma "álbmot" ii galgga ipmirduvvot dan láhkái, ahte das lea seamma mearkkašupmi vuoigatvuodaid hárrái go dán tearpmas lea dábálaččat riikkaidgaskasaš lágas.

2. artihkal

1. Rádddehusain lea ovddasvástádus fuolahit veahkkálagaid daiguin álbmogiiguin maid dat gusket, koordinerejuvvon ja systemáhtalaš doaimmaid suodjalit dáid álbmogiid vuoigatvuodaid ja dáhkidit sin guoskameahttunvuoda.

2. Dákkár doaimmaide gullá

(a) sihkarastit dáid álbmogiid lahtuide seamma dási vuoigatvuodaid ja vejolašvuodaid go maid guđege riikka lágat ja áсахusat addet seamma riikka eará veagadatjoavkkuide

(b) bargat ollašuthtit dáid álbmogiid sosiála, ekonomalaš ja kultuvrralaš vuoigatvuodaid vuhtiiválddiddettiin sin sosiála ja kultuvrralaš iešvuodadovdu, sin vierui ja árbevirolaš kultuvrra ja áсахusaid.

(c) veahkehit dáid álbmogiid lahtuid sihkkut vejolaš sosiála-ekonomalaš erohusaid eamiálbmogiid lahtuid ja riikka eará veagadaga gaskkas hehttekeahtá eamiálbmogiid viggamušaid ja eallinvugiid.

3. artihkal

1. Eamiálbmogat ja čearddalaš álbmogat galget beassat ollislaččat návddašit buot olmmošvuoigatvuodaid ja vuodđofriiddjavuodaid ráddjehusaid ja vealaheami haga. Konvenšuvnna mearrádušat galget ollašuvvat ovttá láhkái dievdoolbmuid ja nissonolbmuid guovdu.

2. Dáid álbmogiid olmmošvuoigatvuodaid ja vuodđofriiddjavuodaid, maiddáid daid vuoigatvuodaid mat leat dán konvenšuvnna namahuvvon, ii galgga rihkkut makkárga bággemiiguin dahje fápmogeavahemiiguin.

4. artihkal

1. Galgá bidjat johtui earenoamáš doaimmaid mat buoremusat gáhttejit dáid namahuvvon álbmogiid olbmuid, áсахusaid, opmodaga, bargofámu, kultuvrra ja birra.

2. Dát earenoamáš doaimmat eai galgga leat vuostálagaid sávaldagaiguin maid álbmot lea ieš bággekeahttá ovdanbuktán.

3. Dákkár earenoamáš doaimmat eai galgga mange láhkái hehttet dábálaš riikkavulošvuoigatvuođaid ollašuvvama.

5. artihkal

Go dán konvenšuvnna mearrádusat doaimmahuvvojit, de galgá

(a) dovddastit ja gáhttet dáid álbmogiid sosiála, kultuvrralaš, oskui guoskevaš ja vuoiŋgalaš árvvuid ja vieruid, ja váldit duođas vuhtii daid váttuid mat sin joavkun ja ovttaskasolmmožin deaividit;

(b) gudnejahtit dáid álbmogiid árvvuid, vieruid ja ášahusaid guoskameahttunvuođa;

(c) ovttasráđiid ja veahkkálagaid dáiguin álbmogiiguin bidjat johtui doaimmaid maid ulbmilin lea litnudit dáid álbmogiid váttisvuođaid go sii oamastit odđa eallin- ja bargodiliid.

6. artihkal

Dán konvenšuvnna mearrádusaid doaimmahettiin ráđdehusat galget

(a) ráđđádallat dáiguin álbmogiiguin heivvolaš ortnegiid bokte ja earenoamážit sin ovddasteaddji ášahusaid bokte álo, go leat áigumin addit lágaid dahje ášahit hálddahusvugiid, mat sáhttet guoskat dáidda álbmogiidda njuolga;

(b) ráhkadit dáidda álbmogiidda unnimustá seamma buriid vejolašvuođaid go riikka eará veagadatjoavkkuide váldit oasi buot dásiid mearridandoaimmain álbmotválljen ášahusain, hálddahusorgánain ja eará orgánain maid ovddasvástádussii gullet dakkár njuolggadusat ja prográmmat mat gusket dáidda álbmogiidda;

(c) ráhkadit vejolašvuođaid dáid álbmogiid iežaset ášahusaid ja álgagiid ollislaš ahtanuššamii ja dárbbu mielde juolludit váriid dán várás.

2. Ráđđádallamat dán konvenšuvnna doaimmaheami várás galget dápáhuvvat buriid vieruid mielde, dakkár hámis mii heive dilálašvuođaide ja dáinna mielain ahte joksojuvvo ovttamielalašvuohta dahje dohkkehecapmi eavttuhuvvon doaibmabijuid hárrái.

7. artihkal

1. Dáin álbmogiin galgá leat vuoigatvuohta mearridit dehálašvuođaortnega dan ovdánumis mii guoská sin eallimii, oskui, ášahusaide, vuoiŋgalaš birgenláhkái ja eatnamiidda main sii orrot dahje maid sii eará láhkái geavahit, ja vuoigatvuohta nu guhkás go vejolaš jođihit iežaset ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš ovdánumi. Dása lassin sii galget beassat mielde ráhkadit, ollašuhit ja árvvoštallat dakkár riikkaviidosaš ovddidanáigumušaid ja -prográmmaid mat sáhttet guoskat njuolga sidjiide.

2. Dáid álbmogiid callin- ja bargodili galgá buoridit ja dearvvašvuođaja čuvgehusdási alidit singuin veahkkálagaid ja ovttasráđiid, ja dákkár doaimmat galget oažžut ovdasaji dáid álbmogiid orrunguovlluid oktasaš ekonomalaš ovddidanplánain. Seamma láhkái galgá dáid guovlluid earenoamáš ovddidanprošeavttaid ráhkadit nu, ahte dat dolvot namahuvvon ahtanuššamii.

3. Ráđdehusat berrejit sihkkarastit, ahte jurddašuvvon ovddidandoaimmaid vejolaš sosiála, vuoiŋgalaš, kultuvrralaš ja birasváikkuhusat dutkojuvvojit veahkkálagaid ja ovttasráđiid dáiguin álbmogiiguin álo go dasa lea dárbu. Dáid dutkamiid bohtosat galget leat deháleamos vuodđun go

mearriduvvo dáid doaimmaid ollašuhttima hárrái.

4. Ráddehusat galget álggahit birra suodjalan- ja seailluhandoaimmaid dáid álbmogiid orrunguovlluin singuin veahkkálagaid.

Skr. 1990/91: 101

Bilaga 3

8. artikkel

1. Go riikka lágat ja njuolggadusat doaimmahuvvojit dáid álbmogiid guovdu, de galgá sin vieruid ja árbevirolaš lágaid váldit vuhtii.

2. Dáin álbmogiin galgá leat vuoigatvuohta seailluhit iežaset vieruid ja ásašusaid dan muddui go dat cai leat vuostálagaid riikka iežas lánkaortne-gis mearriduvvon vuodđofriddjavuodaiguin ja riikkaidgaskasaččat dovddastuvvon olmmošvuoigatvuodaiguin. Dárbbu mielde berre ásašit meannudanvugiid čoavdit daid sierramielalašvuodaid mat čuvvot dán vuodđojurdaga ollašuhttimis.

3. Dán artikkala 1. ja 2. čuokkis eaba galgga eastit dáid álbmogiid lahtuid geavaheames buot riikkavuložiidda gullevaš moigatmodaid eabage váldimis badjelaset daidda vástideaddji geatnegasvuodaid.

9. artikkel

1. Dan muddui go riikkaid lánkaortnet ja riikkaidgaskasaččat dovddastuvvon olmmošvuoigatvuodát diktet, galgá dáid álbmogiid lahtuid lánkarihkkumušaid giedahallamis gudnejahttit dáid álbmogiid iežaset meannudanvugiid.

2. Eiseválddit ja duopmostuolut galget dákkár áššiid giedahallamis váldit vuhtii dáid álbmogiid árbevirolaš ránggáštánvugiid.

10. artikkel

1. Go dáid álbmogiid lahtuide mearriduvvojit ránggáštusat oktasaš lánkaortnega mielde, galgá sin ekonomalaš, sosiála ja kultuvraiešvuodaid váldit vuhtii.

2. Eará ránggáštánvuogit go giddagas galget oažžut vuosttaš saji dalle go ránggáštus mearriduvvo.

11. artikkel

Earret dakkár dáhpáhusaid mat lága mielde gusket riikka buot olbmuid, makkárge bálkkálaš dahje bálkkáhis bággobálvalusaid ii galgga gáibidit dáid álbmogiid lahtuin ja dákkár gáibideapmi galgá šaddat ránggáštusvuolžin.

12. artikkel

Dát álbmogat galget oažžut suoji vuoigatvuodaideaset rihkkumušaid vuostá ja vejolašvuoda čuoččáláhttit áššiid duopmostuoluid ovddas ovttaskasolmmožin dahje ovddasteaddji orgánaideaset bokte suodjalan dihte vuoigatvuodaideaset beaktilis lánká. Galgá fuolahit ahte dáid álbmogiid lahtut sáhttet ipmirdit áššemeannudeami ja ieža ipmirduvvot duopmostuolu ovddas, dárbbu mielde dulkka vehkiin dahje eará heivvolaš gaskaoami bokte.

13. artihkal

1. Konvenšuvnna dán oasi doaimmahettiin ráđđehusat galget gudnejahttit dan earenoamáš mearkkašumi mii dáid álbmogiid ja sin eatnama dahje guovllu dahje guktuid gaskavuodas lea sin kultuvrii dahje vuoiŋgalaš árvvuide, ja earenoamážit dán gaskavuoda servodatlaš beliid.

2. Sániin "eatnamat" oaivvilduvvojit 15. ja 16. artihkkalis maiddái guovllut, dl. olles dat biras mas dát álbmogat ássat dahje man dat muđui geavahit.

14. artihkal

1. Berre dohkkehit dáid álbmogiid oamastan- ja hálddašanvuoigatvuođa eatnamiidda main sii árbevieru mielde ássat. Heivvolaš dáhpáhusain galgá maiddái dorvvastit áššáigullelaš vuogiiguin dáid álbmogiid vuoigatvuođaid geavahit guovlluid main sii eai oro okto muhto maid sii leat árbevieru mielde geavahan borramušmardeapmái ja árbevirolaš doaimmaide. Dán dáfus berre earenoamážit váldit vuhtii johtti álbmogiid ja johtaleaddji eanandolliid dilálašvuođaid.

2. Ráđđehusat galget bastit meroštallat eatnamiid mat árbevieru mielde leat dáid álbmogiid hálddus ja dáhkidit beaktilis suodjaleami sin oamastan- ja ássanvuoigatvuhtii.

3. Riikkaid lálkaortnega olis berre ráhkadit heivvolaš doaimmanvuoigi mainna dáid álbmogiid eanangáibádušat gieđahallojuvvojit.

15. artihkal

1. Dáid álbmogiid vuoigatvuođaid iežaset eatnamiid luondduriggodagajide galgá earenoamážit dorvvastit. Dáidda vuoigatvuođaide gullet dáid álbmogiid vuoigatvuođat leat osolažžan dáid luondduriggodagaid geavaheamis, hálddašeamis ja suodjaleamis.

2. Dakkár dáhpáhusain main stáhta várre alccesis oamastanvuoigatvuođa minerála- dahje eatnanvuolaš riggodagaide dahje vuoigatvuođaid eatnamiid eará luondduriggodagaide, galget ráđđehusat ásahtit dahje doalahit meannudanvugiid maid mielde dat sáhttet ráđđádallat dáid álbmogiiguin oazžun dihte čielggasin goaridago muhtin prográmma, ja man muddui, dáid álbmogiid eallivejolašvuođaid, ovdalگو biddjojuvvo johtui makkárgedutkan- dahje ávkástallanprográmma mii guoská dáid álbmogiid eatnamiidda, dahje addojuvvo lohpi dákkár prográmmii. Dát álbmogat galget vejolašvuođaid mielde beassat osolažžan dákkár doaimmaid buktin ávkkis, ja sidjiide gullá govttolaš buhtadas juohkelágán vahágis maid sii gillá jit dákkár doaimmaid geažil.

16. artihkal

1. Daid spiehkastagaiguin mat leat namuhuvvon dán artihkkala maŋit čuoggáin ii dáid álbmogiid oáččo sirdit eret iežaset ássaneatnamiin.

2. Go dáid álbmogiid sirdin adnojuvvo vealtameahtun spiehkastatdoaimman, sáhtta sirdiheami doaimmahit duššefal dalle, go dát álbmogat leat ožžon vuđolaš dieđu sirdima sivain ja leat dasa bákku haga miehtan. Juos miehtama ii leat vejolaš oazžut, sáhtta sirdiheapmi doaimmahuvvot duššefal daid meannudanvuiid mielde maid riikka lágat ja njuolggadusat meroštallet ja maidda gullet heivvolaš dáhpáhusain ee. dakkár almmolaš gulaskuddamat mat dáhkidit dáidda álbmogiidda vejolašvuođa doarvái

nana ovddasteapmái.

3. Vejolašvuodaid mielde galgá dáidda álbmogiidda dáhkidit vuoigatvuoda máhccat árbevirolaš eatnamiiddáseaset dalán go sirddiheami sivat eai leat šat fámus.

4. Juos máhccan ii leat vejolaš, galgá soahpamuša mielde dahje juos ii leat soahpamuš de áššáigullelaš meannudanvugiid mielde addit dáidda álbmogiidda sadjái eatnamiid mat lágášvuoda ja juridihkalaš saji dáfus leat uhcimustá seamma buorit go sin ovddeš catnamat ja mat galget dorvvastit sin birgenlági ja boahtteáiggi ovdánumi.

5. Dáinna lágiin sirdjuvvon olbmot galget oažžut dievas buhtadusa buot massimiid ja vaháigiid ovddas maid sirdin lea dagahan.

17. artihkal

1. Berre gudnejahttit daid meannudanvugiid maid dát álbmogat leat ásahan sirdin várás eananvuoigatvuodaid iežaset lahtuid gaskkas.

2. Dáiguin álbmogiiguin berre ráđđádallat álo go meannuduvvojit sin vuoigatvuodat luobahit eatnamiid dahje muđui sirdit vuoigatvuodaid iežaset servodaga olggobeallái.

3. Galgá sihkkarastit ahte olbmot geat eai gula dáidda álbmogiidda, eai galgga sáhttit ávkkástallat sin vieruid dahje láchkadiehtemeahttuvuoda, ja ahte dát olggobeale olbmot eai sáhte dainna lágiin oažžut alcceseaset dáid álbmogiid catnamiid oamastan-, hálddašan- ja geavahanvuoigatvuoda.

18. artihkal

Láhka galgá mearridit muttágis ránggáštusaid dasa gii lobi haga bahkke dáid álbmogiid eatnamiidda dahje váldá daid iežas geavahussii, ja ráđđehusat galget álggahit doaimmaid castadit dákkár rihkkumušaid.

19. artihkal

Riikkaid eanandoalloprográmmat galget dáhkidit dáidda álbmogiidda seammalágán giedahallama go riikkaid eará veagadatosiide dáid doaimmaid hárrái:

(a) lassieatnamiid fuolaheapmi dáidda álbmogiidda dalle go sin catnamat eai leat doarvá viidát dábálaš áigáiboahtimiid dahje vejolaš olmmošlogu lassáneapmái;

(b) dárbbášlaš váriid juolludeapmi buoridit eatnamiid maid dát álbmogat juo eaiggáduššet.

III oassi. Bargodilit ja bálvalaneavttut

20. artihkal

1. Ráđđehusat galget riikkaid láchkaortnega olis ja ráđđalagaid dáiguin álbmogiiguin álggahit sicrranas doaimmaid suodjalit beaktilit dáidda álbmogiidda gullelaš bargiid barguiváldima ja bargoeavttuid hárrái dalle go látat mat gusket bargiide oktasaččat, eai beaktilit suodjal sin.

2. Ráđđehusat galget buoremus lági mielde eastadit buot vcalahkami dáid álbmogiid bargiid ja eará bargiid gaskkas, earenoamážit dain áššiin:

(a) barguibeassan maiddá bargosajiin mat gáibidit fídnomáhtolašvuoda, ja alit bargosadjái beassan ja bargoovdáneapmi;

(b) bálkádássálasvuolta seammaárvosaš bargus;

(c) dálkkasteapmi ja sosiála vcahkki, bargodorvvolašvuolta ja bargode-

arvvašvuodabálvalusat, servodaga buot oadjobuorrevuodat ja bargodillái gullelaš eará buorrevuodat ja maiddáí orrunvistit;

(d) scarvvanvuoiatvuolta ja oasseváldinvuoiatvuolta buot lágalaš fágaorganisašuvdnabargguin ja maiddáí vuoiatvuolta dahkat oktasaš bargošichtadusaid bargoaddiiguin dahje bargoaddiorganisašuvnnaiguin.

3. Dás namuhuvvon doaimmat galget dáhkidit ahte

(a) dáidda álbmogiidda gullelaš bargit, maiddáí áigodatbargit, gaskaboddasaš bargit ja sirdobargit eanandoallo- ja eará bargguin, seammá go akoartaváldiid bálkábargit, galget oážžut seamma suoji go riikkaid lágat ja dábálaš geavat addet seamma suorggi eará bargiide, ja ahte sii ollásit dihtet iežaset vuoiatvuodaid bargoláhkaortnega olis ja daid váidalanvejolašvuodaid mat leat geavahusas;

(b) dáidda álbmogiidda gullelaš bargit eai gártta bargat dakkár diliin mat leat várálaččat dearvvašvuhtii, earenoamážit dakkár dáhpáhusin main geavahuvvojit pestisiiddat (boradivremirkkot) ja eará mirkkolaš ávdnasat;

(c) dáidda álbmogiidda gullelaš bargit eai gártta bákkuvuloš barggahanortnegiidda, daid siste bággobargu vealgemáksima várás ja eará vealgebargohámit;

(d) dáidda álbmogiidda gullelaš olmmái- ja nissonbargiide dáhkiduvvojit dásseárvosaš vejolašvuodat ja giedahallan bargocallimis ja maiddáí suodjalus rohčošeami vuostá bargosajiin.

4. Earenoamáš ávvira galgá atnit muttágis bargodárkkistanbálvalusaid ráhkadeamis guovlluin main dáidda álbmogiidda gullelaš bargit leat bálkábarggus, gozihan várás dán Konvenšuvnna dán oasi mcarrádusaid ollašuvvama.

IV oassi. Fidnomáhtáhus, duodji ja gávpogiid olgobeale guovlluid ealáhusat

21. artihkal

Dáid álbmogiid lahtuin galget leat unnimustá scamma buorit vejolašvuodat oážžut fidnomáhtáhusa go eará riikkavuložiin.

22. artihkal

1. Galgá ovddidit dáid álbmogiid lahtuid oasseváldima oktasaš fidnomáhtáhusprográmmaide.

2. Goas ášahuvvon oktasaš fidnomáhtáhusprográmmat eai čuovo dáid álbmogiid carenoamáš dárbbuid, de ráddehusat galget veahkkálagaid dáid álbmogiiguin ášahit sierra fidnomáhtáhusprográmmaid ja -bálvalusaid.

3. Dát sierra fidnomáhtáhusprográmmat galget vuodduvot dáid álbmogiid ekonomalaš, sosiála ja kultuvradiliide ja geavatlaš dárbbuide. Buot dutkamušat dáid prográmmaid oktavuodas galget dahkkojuvot veahkkálagaid dáiguin álbmogiiguin, geaiguin galgá ráddádallat dákkár prográmmaid organiserema ja jodiheami birra. Go lea vejolaš, de dát álbmogat galget sáhttit dadistaga icža váldit ovddasvástádusa dákkár oarenoamáš máhtáhusprográmmaid organiseremis ja jodiheamis, juos sii ieža mearridit nu.

23. artihkal

1. Duodji, dálonguovlluid ja báikegottiid ealáhusat ja árbevirolaš bivdoga čoagginealáhusat ja -barggut galget dovddastuvvot dehálaš oassin dáid

álbmogiid kultuvrra seailluheamis ja maiddá ekonomalaš iešmearrideamis ja ovdánumis. Álo go lea dárbu, ráđđehusat galget veahkkálagaid dáid álbmogiiguin dorvvastit dáid doaimmaid nanusmuvvama ja ovdáneami.

2. Go dát álbmogat sihtet, de galgá addit heivvolaš teknihkalaš ja ekonomalaš veahki gokko dat beare lea vejolaš. Dan oktavuodas galgá váldit vuhtii dáid álbmogiid árbevirolaš teknologijja ja kultuvraičšvuodaid ja maiddá guhkesáigásaš ja vuoiggalaš ovdánumi dehálašvuoda.

V oassi. Servodatoadju ja dearvvašvuhta

24. artihkal

Servodaga oadjoortnegat galget dadistaga viiddiduvvot gokčat dáid álbmogiid ja daid ortnegiid galgá doaimmahit almmá makkárgc vealahemiid haga.

25. artihkal

1. Ráđđehusat galget dorvvastit dáidda álbmogiidda dohkálaš dearvvašvuodabálvalusaid ja skáhppot váriid vai dát álbmogat besset iežaset ovddasvástádusain ja bearráigeahčuin ráhkadit ja fállat dákkár bálvalusaid.

2. Nu guhkás go lea vejolaš, dearvvašvuodabálvalusat galget leat báikkálaččat. Dákkár bálvalusaid galgá hábmet ja hálddašit ovttrasáidid dáiguin álbmogiiguin vuhtii válddidettiin sin ekonomalaš, geográfalaš, sosiála ja kultuvrralaš diliid seammá go sin árbevirolaš dearvvašvuodafuolahus-, buoridan- ja dálkkodanvugiid.

3. Dearvvašvuodafuolahanortnet galgá máhttáhit ja bálkáhit ovddageahčen báikkálaš dearvvašvuodabargiid ja bargat earcnoamážit dearvvašvuoda vuodđobálvalusaiguin doaladettiin lagaš oktavuodaid eará dearvvašvuodabálvalusaiguin.

4. Dákkár dearvvašvuodabálvalusaid lágideami galgá soabahit oktii riikka eará sosiála, ekonomalaš ja kultuvrralaš doaimmaiguin.

VI oassi. Oahpahus ja diehtjuohkin

26. artihkal

Dáid álbmogiid buot lahtuide galgá dorvvastit unnimustá scamma buriid vejolašvuodaid oážžut oahpahusa buot dásiin go riikka servodagas muđuid.

27. artihkal

1. Dáid álbmogiid oahpahasprográmmaid ja -bálvalusaid galgá ovddidit ja ollašuttit singuin veahkkálagaid vai dát prográmmat ja bálvalusat gallehit sin sierranasdárbbuid, ja daidda galget gullat sin historjá, diehtu, teknologijja, árvosystemat ja maiddá sin sosiála, ekonomalaš, ja kultuvrralaš viggamušat.

2. Ovddasvástideaddji eiseválddit galget dáhkidit dáid álbmogiid lahtuid skuvlema ja osolašvuoda skuvlenprográmmaid plánemis ja ollašuttimis dainna ulbmiliin ahte dát álbmogat dadistaga sáhttet váldit ain stuorit ovddasvástádusa dáid prográmmaid jodiheamis.

3. Dasa lassin ráđđehusat galget dovddastit dáid álbmogiid vuoigatvuoda vuodđudit iežaset skuvlenásahusaid ja -bálvalusaid dainna eavttuin

28. artihkal

1. Dáid álbmogiid mánáide galgá vejolašvuodaid mielde addit lohkanja čállinoahpahusa sin eatnigillii dahje dan gillii mii eanemus geavahuvvo dan joavkkus masa sii gullet. Juos dát ii leat geavatlaččat vejolaš, de ovddasvástideaddji eiseválddit galget ráđđádallat dáiguin álbmogiiguin dán ulbmila joksandoaimmaid birra.

2. Muttágis doaimmaiguin galgá dorvvastit dáidda álbmogiidda vejolašvuoda oahppat geavahit njuovžilit riikka virggálaš giela dahje riikka virggálaš gielain ovttá.

3. Galgá bidjat johtui doaimmaid mat scailluhit ja ovddidit dáid álbmogiid iežaset gielaide ahtanuššama ja geavaheami.

29. artihkal

Dáid álbmogiid oahpahusa ulbmilin galgá leat máhttáhit mánáide dakkár dábálaš dieđuid ja dáidduid maiguin sii bastet doaimmat servodatlahttun dievvasit ja dásseárvvus sihke sin iežaset servodagas ja riikka dásis.

30. artihkal

1. Ráđđehusat galget álggahit doaimmaid mat dáid álbmogiid árbevieruid ja kultuvrra dáfus muttágis láhkái čilgejit sidjiide sin iežaset vuoigatvuodaid ja geatnegasvuodaid earenoamážit barggu, ekonomalaš vejolašvuodaid, skuvlejumi ja dearvvašvuoda gažaladagaid, sosiála fáiladagaid ja dakkár vuoigatvuodaid hárrái maid vuodđun lea dát konvenšuvdna.

2. Dárbbu mielde dán galgá doaimmahit girjjálaš jorgalusaiguin ja joavkodiedihangaskaomiiguin dáid álbmogiid iežaset gillii.

31. artihkal

Čuvendoaimmat galget álggahuvvot riikkaservodaga buot veagadatjoavkkuid gaskkas, carenoamážit daid gaskkas geat leat eanemus dahkamušas dáiguin álbmogiiguin sihkkun dihte ovdagáttuid mat dain joavkkuin sáhttet leat dáid álbmogiid guovdu. Dán várás galgá sihkkarastit ahte historjagirjiin ja eará oahppamateriálas addojuvvo duohta, dárkilis ja vuoiggalaš govva dáid álbmogiid servodagas ja kultuvrras.

VII oassi. Oktavuodat ja oktasašbargu riikkarájiid rastá

32. artihkal

Ráđđehusat galget álggahit doaimmaid ee. riikkaidgaskasaš soahpamušaid bokte álkidahttin várás eamiálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid oktavuodaid ja oktasašbarggu riikkarájiid rastá, daid gaskkas ekonomalaš, sosiála, kultuvrralaš, vuoigálaš ja birrasii guoski doaimmat.

VIII oassi. Hálddahus

33. artihkal

1. Eiseváldi gean ovddasvástádussii dán konvenšuvnna áššit gullet, galgá sihkkarastit ahte gávdnojit doaimmahagat ja eará muttágis áshahusat

jodihan váiás prográmmaid mat gusket dáidda álbmogiidda, ja ahte dain leat doavái várit dikšut daidda addojuvvon doaimmaid nu mot áššit gáibidit.

Skr. 1990/91:101
Bilaga 3

2. Dáidda doaimmaide galget gullat

(a) dán konvenšuvnna mearrádusaid plánen, oktiiveiveheapmi, ollašuttin ja árvvoštallan ovttasráđiid dáiguin álbmogiiguin;

(b) lálkkaásahus- ja eará doaimmaid árvaleapmi ovddasvástideaddji eiseválddiide ja maiddá doaimmaid ollašuttima goziheapmi veahkkálaga- id dáiguin álbmogiiguin.

IX oassi. Dábálaš mearrádusat

34. artihkal

Daid doaimmaid lágášvuolta ja viidodat mat álggahuvvojit dán konvenšuvnna ollašuttima várás, galget meroštallojuvvot dávgasit iešguđege riikka earenoamáš dilálašvuodaid vuhtii válddidettiin.

35. artihkal

Dán konvenšuvnna mearrádusaid doaimmaheapmi ii oaččo goaridit dáid álbmogiid vuoigatvuodaid iige buorrevuodaid maid vuodđun leat eará konvenšuvnnat ja rávvehusat, riikkaidgaskasaš doaimmahusgirjjit, šiehtadusat dahje riikkaid siskkáldas lágat, njuolggadusat, vierut dahje šiehtadusat.

X oassi. Loahpalaš mearrádusat

36. artihkal

Dát konvenšuvdna divvu jagi 1957 Eamiálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid soahpamuša.

37. artihkal

Dán konvenšuvnna formála dohkkeheamit galget almmuhuvvot Riikkaidgaskasaš bargodoaimmahaga váldojodiheaddjái registrerema várás.

38. artihkal

1. Dát konvenšuvdna čatná dušše daid Riikkaidgaskasaš bargoorganisašuvnna lahtuid maid dohkkeheami váldojodiheaddji lea registreren.

2. Konvenšuvdna bohtá fápmui guktenuppeloškái mánu dan beavvi maŋŋil goas váldojodiheaddji lea registreren guovtti lahtu dohkkeheami.

3. Ovdalis namuhuvvon beavvi maŋŋil konvenšuvdna bohtá fápmui guđege lahtu guovdu guktenuppeloškái mánu dan beavvi maŋŋil goas lahtu dohkkeheapmi lea registrerejuvvon.

39. artihkal

1. Lahttu mii lea dohkkehan dán konvenšuvnna, sáhtá cealkit dan eret logi jagi maŋŋil dan beavvi goas konvenšuvdna lea bohtán fápmui, vuolggahemiin eretcealkinalmmuhusa Riikkaidgaskasaš bargodoaimmahaga váldojodiheaddjái registrerema várás.

2. Iešguhtege lahttu mii lea dán konvenšuvnna dohkkehan iige geavat iežas eretcealkinvuoigatvuoda jagi siste ovdalis namuhuvvon logi jagi

áigodaga maŋŋil, lea čadnojuvvon doahhtalit konvenšuvnna čuovvovaš logi jagi áigodagas, ja dat sáhttá cealkit dán konvenšuvnna eret easka iešgudcege logi jagi áigodaga loahpas daid eavttuid mielde mat leat čilgejuvvon dán artihkkalis.

Skr. 1990/91:101
Bilaga 3

40. artihkal

1. Riikkaidgaskasaš bargodoaimmahaga válodojdiheaddji galgá almmuhit buot Riikkaidgaskasaš bargoorganisašuvnna lahtuide buot dohkkehe-miid ja eretcealkimiid maid lahtut leat sutnje vuolggahan.

2. Go válodojdiheaddji almmuha organisašuvnna lahtuide ahte son lea registreren nuppi dohkkeheami mii sutnje lea vuolggahuvvon, de son galgá cuiget lahtuide beaivemeari goas konvenšuvdna boahtá fápmui.

41. artihkal

Riikkaidgaskasaš bargodoaimmahaga válodojdiheaddji galgá Ovttas-tuvvan Našuvnnaid vuodđudangirjji 102 artihkkala mielde almmuhit Ovt-tastuvvan Našuvnnaid válodočállái dievas dieđuid buot dohkkeheamiin ja eretcealkimiin maid son lea ovddit artihkkaliid mearrádušaid mielde re-gistreren.

42. artihkal

Riikkaidgaskasaš bargodoaimmahaga hálddahusráđđi galgá, dalle go oaid-ná dárbbalažžan, buktit váldokonferensii raportta dán konvenšuvnna doaimmamis ja dutkat, leago sávahahtti bidjat konfereansa áššelistui gažaldaga olles konvenšuvnna dahje dan osiid rievdadeamis.

43. artihkal

1. Juos konfereansa dohkkeha odđa konvenšuvnna mii rievdata dán konvenšuvnna ollásit dahje dan osiid, de šaddos ná, juos odđa konvenšuvdna ii mearrit eará láhkái:

(a) go lahttu dohkkeha odđa rievdaduvvon konvenšuvnna, de dat *ipso jure* maiddá cealká eret dán konvenšuvnna 39. artihkkala eavttuin fuola-keahtá, juos ja go odđa rievdaduvvon konvenšuvdna lea boahtán fápmui;

(b) lahtut eai sáhte dohkkehít dán konvenšuvnna šat dan beaivvi maŋŋil goas odđa rievdaduvvon konvenšuvdna boahtá fápmui.

2. Dát konvenšuvdna galgá goitge bissut fámus dálá hámistis ja dálá sisdoaluinis buot daid lahtuid guovdu mat leat dohkkehan dan muhto eai leat dohkkehan rievdaduvvon konvenšuvnna.

44. artihkal

Dán konvenšuvnna eŋgelas- ja fránskagiel teavsttat leaba guktot seamma doallevaččat.

(Jorgalus: Pekka Sammallahiti)